

KULTURA MIRA

ČASOPIS CENTRA ZA MIR, NENASILJE I LJUDSKA PRAVA OSIJEK

BROJ: 10 / GODINA 2006.

TEMA BROJA:

MEDIJACIJA

Izdavač

Centar za mir, nenasilje i
ljudska prava Osijek

Županijska 7

HR - 31000 Osijek, Hrvatska
tel/fax: ++ 385 31 206 886

e-mail

centar-za-mir@centar-za-mir.hr
medijacija@centar-za-mir.hr

web

www.centar-za-mir.hr

urednice

Katarina Kruhonja
Sonja Stanić

lektura i korektura

Krunoslav Sukić

prijelom

Grafika, Osijek

naslovnica:
Bestias d.o.o.

tisak

Grafika, Osijek

ISSN 1332-7240

naklada

700 kom

Tiskano uz financijsku potporu
Veleposlanstva Velike Britanije
u RH

Svi tekstovi u ovom broju mogu se
prenositi uz obvezno navođenje izvora.

Sadržaj

4 Medijacija u Hrvatskoj

Intervju: Srđan Šimac

6 Mirenje pri sudovima revolucionarna je novina

Sonja Stanić

10 Naš je cilj bio otvoriti volonterski centar za medijaciju u zajednici

12 Najveći izazov - motivirati i informirati građane

14 Potrebno i zahtjevno - medijacija u obiteljskim sporovima

Amalija Krstanović

15 Medijatori u osnovnoj školi

17 Medijacijski forum jugoistočne Europe

Jelena Arsić

19 Medijatori koji provode uspješne medijacije su promocija medijacije

Aleksandar Živanović

20 Poslovi medijacije zakonom preneseni na Udruženje medijatora BiH

Henrik Helmer

21 Integrativna medijacija

Gordana Ristin

22 Pet godina mirenja u Sloveniji

Nivex Koller-Trbović i Antonija Žižak

24 Počelo se s najtežim

25 Dosadašnja iskustva s izvansudskom nagodbom u RH

27 Model izvansudske nagodbe u kaznenom postupku

Barbara Mitchels

30 Adam Curle - čovjek koji je pomagao ljudima naći drugi put

33 Priručnik "Sukob@org - upravljanje sukobom u organizaciji"

Mirjana Krizmanić

34 Prevedena knjiga Marshalla B. Rosenberga o nenasilnoj komunikaciji

Jelena Vranješević

35 Prikaz vježbenice "Nenasilna komunikacija" autorice Lucy Leu

36 In memoriam: Adam Curle

38 Etički kodeks medijatora/ica medijacijskih centara Osijek i Beli Manastir

Prema kulturi dijaloga i suradnje

Ovaj broj posvećujemo našem učitelju i prijatelju, Adamu Curleu.

Prije dvije godine smo uvodno predstavili medijaciju i vrijednosti na kojima se temelji koncept upravljanja sukobom. Naše se iskustvo tada, uglavnom, odnosilo na primjenu neformalne medijacije u poslijeratnoj izgradnji održivog mira. Činili su to mirovni aktivisti/ce (bilo nas je više nego li civilnih službenika/ca UN-a), iz Hrvatske i Srbije u fazi mirne integracije Istočne Slavonije, Baranje i zapadnoga Srijema i u vrijeme prvih povrataka u Posavinu. O tome se malo piše i nedovoljno istražuje. Kao i, primjerice, koliko je integrativna medijacija doprinijela smanjivanju napetosti i rješavanju prepreka za povratak i obnovu povjerenja u stotinjak mjesta Bosne i Hercegovine u kojima je korištena. No, ipak, mirovni aktivisti/ce, a sve više i mirovni djelatnici/e međunarodnih mirovnih snaga i diplomacije, obilno koriste formalnu ili neformalnu medijaciju, ili njezine elemente, u prevenciji ratnih ili oružanih sukoba - kako bi otvorili komunikaciju i pregovore među sukobljenim stranama ili kako bi, nakon rata, poduprli obnavljanje društvenog dijaloga, suradnje i zajedničke sigurnosti u razorenim zajednicama.

Ovaj je broj "KULTURE MIRA", međutim, u cjelini posvećen medijaciji, različitim mogućnostima mirnog rješavanja sporova, posebice u mirnodopsko vrijeme - pri sudovima, u obiteljskim sporovima, trgovačkim i radnim sporovima, sporovima u organizacijama, među susjedima, u školama, zajednici ...

Medijacija pri sudovima je u međuvremenu postala politički prioritet Europske Unije (ADR – Alternative Dispute Resolution – Alternativno rješavanje sporova preporučeno u Zelenoj knjizi). Njome bi trebalo odteretiti sudove a, ujedno, sukobljenim stranama vratiti moć i odgovornost za pronalaženje rješenja s kojim će biti zadovoljni. Najduže praktičko iskustvo u medijaciji pri sudovima imaju Slovenija i Bosna i Hercegovina. U Hrvatskoj i Srbiji doneseni su zakoni i započeli su djelovati prvi projekti medijacije (mirenja). Otvoreni su medijacijski centri ili službe - pri gospodarskim komorama, centrima za socijalni rad, u školama, kao nove udruge u lokalnim zajednicama ili privatne agencije.

Dugoročno, prakticiranje medijacije na svim razinama doprinosi razvijanju kapaciteta zajednice za upravljanje sukobima i promjeni kulture dominacije (kompeticije i nasilja) u kulturu suradnje (bazične demokracije i nenasilnog djelovanja). Posebnu ulogu u ovom društvenom, kao i u medijacijskom procesu, imaju medijatori/ce. Njihova zadaća nije "miriti" strane u sukobu nego stvoriti prostor u kome će one surađivati na iznalaženju za njih dobrog rješenja. Za tu su im zadaću potrebne vještine analize, komunikacije i ophođenja sa snažnim osjećajima. Potrebna je empatija prema boli koju je osoba/grupacija zadobila tijekom sukoba jer ona može otvoriti mogućnost za otpuštanje prošlosti. No, prije svega toga, neophodan je stav i uvjerenje da strane u sukobu mogu same riješiti problem - da svaka osoba zna što osjeća i što joj treba, da je sposobna to iskazati i da može sebe zastupati uvažavajući ujedno i potrebu drugoga (da su suosjećanje, ljubav, solidarnost i hrabrost moć svakog ljudskog bića). U tomu je poniznost i ljudskost medijacije, u tomu je njezina veličina i mogućnost utjecaja na promjene.

Zato nas posebno raduje što Vam možemo predstaviti Forum medijacije jugoistočne Europe - mrežu podrške i suradnje različitih institucija, inicijativa i pojedinaca/ki - žene i muškarce čiji entuzijizam, znanje i posvećenost nose razvoj medijacije u regiji. Zahvaljujemo im na onome što su i što, te kako, čine i rade, kao i na volji da svojim prilogom obogate ovaj, naš zajednički, broj "Kulture mira". ■

Urednice

Medijacija u Hrvatskoj

Institucije i udruge koje pružaju uslugu medijacije u Hrvatskoj

- Hrvatska gospodarska komora
- Hrvatska obrtnička komora
- Hrvatska udruga poslodavaca
- Hrvatska udruga za mirenje
- Informativno-pravni centar
- Medijacijski centar Osijek (vidi str. 11)
- Medijacijski centar Beli Manastir (vidi str. 11)
- Općinski sudovi u Bjelovaru, Osijeku, Rijeci, Slavonskom Brodu, Varaždinu, Vukovaru, Zadru, Zagrebu
- Trgovački sud Zagreb
- Udruga za izvansudsku nagodbu i posredovanje u kaznenom postupku (vidi str. 26)
- Ured za socijalno partnerstvo pri Gospodarsko socijalnom vijeću
- O.Š. Jagode Truhelke
- O.Š. Okučani

Hrvatska udruga za mirenje

Edukacija: treninzi za izmiritelje (21), edukacija sudaca o mirenju. Usluge medijacije.

Promocija i podrška svim vrstama medijacije kroz sudjelovanje u izradi strategija djelovanja, promociji mirenja brojnim predavanjima, članstvo u UO Europskog foruma medijatora i Medijacijskog foruma jugo-istočne Europe. Partner kojeg prihvaća i potpomaže Ministarstvo pravosuđa RH.

Berislavićeva 2, 10000 Zagreb, tel: 01 4811283
www.mirenje.hr

Centar za mir, nenasilje i ljudska prava Osijek

Edukacija: vršnjačka medijacija, medijacija u zajednici, medijacija pri sudu, obiteljska medijacija, uspostavljanje medijacijskog centra.

Usluge medijacije: kroz Medijacijski centar Osijek i Medijacijski centar Beli Manastir. Promocija i zagovaranje medijacije, umreživanje i suradnja na nacionalnoj i regionalnoj razini, izdavanje knjiga i priručnika, razvoj standarda i sustava osiguranja kvalitete.

Županijska 7, 31000 Osijek
medijacija@centar-za-mir.hr
www.centar-za-mir.hr

Mali korak

Cilj osnivanja Centra je promicanje i unapređenje kulture mira i nenasilja, ljudskih prava i demokratičnog građanskog djelovanja.

Djelatnosti Centra kojima ostvaruje svoje osnovne ciljeve su poduka kroz edukaciju za ljudska prava i demokratsko građanstvo, posebno u području:

- ovladavanja metodama i tehnikama nenasilnog rješavanja sukoba (u školi, obitelji, susjedstvu, na poslu)
- treninga za trenere u mirnom rješavanju sukoba i nenasilnoj komunikaciji putem tečajeva, seminara ili radionica
- poticanja i izrade programa i projekata kreativnog rješavanja sukoba za specifične potrebe (djece i odraslih, članova neprofitnih udruga i drugih grupa)
- procesnog rada na sukobima s različitim grupama korisnika
- medijaciju (posredovanje) i facilitaciju (umijeće vođenja grupne interakcije i rada u grupi)
- vježbanje komunikacijskih vještina, - vođenje/facilitiranje/vježbanje nenasilne kom.
- vježbanje kooperacije i timskog rada (umijeće donošenja osobnih i grupnih odluka, vještine grupnog, kreativnog, rješavanja problema, načela suradnje)
- objavljivanje (i prevođenje) knjiga, priručnika, brošura i stručne literature.

(tekst preuzet s: www.malikorak.hr)
Kraljevec 77a, Zagreb tel/fax: +385-1-4578 341

Regionalna adresa za nenasilno djelovanje

RAND je nevladina udruga koja promiče nenasilje kao životni stav i način djelovanja. Nenasilje smatramo snagom za otpor pasivnom prihvaćanju nepravедnih stanja u društvu, jednako kao i militarističkim, nasilnim obračunavanjima. U svom djelovanju RAND povezuje duhovnost, društveni angažman i učenje. Na zahtjev timova, ili pojedinki/aca koji su u sukobu, suradnici/e RAND-a posreduju u sukobu. U formi medijacije koristimo sistematizaciju koraka medijacijskog procesa, a u vrijednostima ističemo nenasilno ophođenje strana u sukobu s posebnom pažnjom na neprosuđivanje. Svoje geslo, u radu sa sukobom, RAND može izraziti kao: „Budi blag prema osobi, a oštar prema problemu.“ Posredovanje u sukobu RAND vodi na hrvatskom ili njemačkom jeziku.

(autori teksta: Ana i Otto Raffai)

Selnička 46/1, HR – 10360 SESVETE, rand@rand.hr
Tel./fax. +385 1 205 86 96, mob.+385 95 902 98 59

Ars Publica

Lojenov prilaz 8, 10020 Zagreb
e-mail: arspublicabp@gmail.com
telefon/fax: 385 1 6686 155

Udruga Ars Publica osnovana je s ciljem promicanja konstruktivnog i nenasilnog razrješavanja sukoba, koje uključuje zagovaranje i praktičan rad na interdisciplinarnom proučavanju sukoba te iznalaženju rješenja koje će zadovoljiti različite interese. Područje na koje smo usredotočili naše djelovanje je medijacija – postupak kojim treća, neutralna strana, pomaže stranama u sukobu da komuniciraju i zajednički dođu do rješenja.

(tekst preuzet s: www.medijacija.hr)

Centar za mirovne studije (CMS)

Nazorova 1, 10 000 Zagreb, Hrvatska
tel: +385 (0)1 482 00 94

CMS je nevladina, neprofitna, organizacija koja promiče nenasilje i društvenu promjenu povezujući obrazovanje, istraživanje i aktivizam. Na upit jedne ili više strana u sukobu predlažemo i vodimo medijacijski proces, to jest posredovanje neutralne treće strane, u kojem strane u sukobu nastoje dogovoriti rješenje prihvatljivo za sve.

(tekst preuzet s: www.cms.hr)

Društvo za psihološku pomoć

Osnovna svrha (misija) DPP-a je ublažavanje patnji izazvanih traumatskim i stresnim događajima, te pružanje psihološke i psihosocijalne pomoći pojedincima, obiteljima, grupama i zajednicama u nevolji.

Uslugu obiteljske medijacije nudimo u Modusu od 2006. godine. Više o medijaciji pročitajte na našoj stranici u rubricama Programi i Psihološke teme (obitelji)

(tekst preuzet s: www.dpp.hr)

Savjetovalište MODUS:
Ulica Kneza Mislava 11, 10 000 Zg
Tel: (01) 46 21 554

modus@dpp.hr
www.dpp.hr

Forum za slobodu odgoja

Kralja Držislava 12, 10000 Zagreb
Tel/Fax (+385 1) 4663 503

(tekst preuzet s: www.fso.hr)

Forum za slobodu odgoja – Hrvatska je nevladina, neprofitabilna organizacija aktivna u Hrvatskoj od 1992. godine. Forumov osnovni cilj je predstaviti, upoznati i ohrabriti implementaciju obrazovnih standarda suvremenog demokratskog društva u hrvatski obrazovni sustav. Jedan od programa/projekata dodatne edukacije odgajatelja, nastavnika i učitelja je Medijacijom u školi protiv nasilja u društvu.

Mirenje pri sudovima revolucionarna je novina

Razgovor sa Srđanom Šimcem, predsjednikom Visokog trgovačkog suda Republike Hrvatske, vodila Katarina Kruhonja

Suca Šimca upoznala sam na jednom od seminara o mirenju. Prvo, što sam napravila po povratku, bilo je da o tom susretu izvijestim kolegicu koja je radila na osnivanju Medijacijskog Centra Osijek – "Trebaš upoznati čovjeka iz Hrvatske čije razumijevanje, znanje, motiviranost i angažiranost otvara vrata medijaciji!" I doista, mi, koji se u Centru za mir bavimo medijacijom, proteklih smo godina imali prilike surađivati i razmjenjivati iskustva sa sucem i izmiriteljem Srđanom Šimcem. Složio se da njegove stručne radove o mirenju stavimo i na našu WEB stranicu, bio je predavač na našim treninzima, sudjelovao je u našem promotivnom video - materijalu snimljenom s ciljem promocije mirenja.

Zagovornik ste uvođenja mirenja u hrvatske sudove. Zašto?

Preopterećenost naših sudova brojnim predmetima i samim tim njihova nedovoljna učinkovitost i sporost u pružanju pravne zaštite, te zbog toga prateće nezadovoljstvo stranaka i svekolike javnosti njihovim radom, naprosto vapi za novim rješenjima. Jedna od mogućnosti upravljena ka popravljaju takvog stanja, svakako je šira primjena u praksi brojnih oblika alternativnog rješavanja sporova. Mirenje, kao specifični oblik posredovanja u sporu između stranaka, zbog svojih značajnih prednosti u odnosu na druge oblike rješavanja sporova, predstavlja izvanredno rješenje. Široj primjeni mirenja u svakodnevnoj praksi rješavanja sporova u našoj zemlji, neizostavni doprinos trebamo dati i mi suci, ali i odvjetnici, jer smo sastavni dio postojećeg neefikasnog pravosudnog sustava za čije (ne)funkcioniranje i mi snosimo svoj dio odgovornosti.

Je li neefikasno pravosuđe hrvatska ili tranzicijska boljka?

Radi se o svojevrsnoj krizi pravosudnih sustava u gotovo svim državama, neovi-

sno o njihovoj pravnoj tradiciji i stupnju razvoja, koja se prije svega očituje u sporosti sudova u pružanju tražene pravne zaštite. Fantastična dinamika razvoja društvenih odnosa proizvela je brojne, veoma raznovrsne i sve složenije sporove s kakvima se društvena zajednica ranije nije suočavala. Ozbiljnim izazovima tih snažnih društvenih promjena pokušava se odgovoriti zakonodavnom hiperaktivnošću, primjenom novih znanja, usavršenih procedura i nove tehnologije. Unatoč tome, državni sudovi nisu se uspjeli prilagoditi povećanim zahtjevima u obavljanju svoje temeljne aktivnosti – jednakopravne zaštite prava svih građana pred zakonom. Ključni problem, dugotrajnost sudskih postupaka, ugrožava jedno od temeljnih prava – pravo na pristup neovisnom i nepristranom sudu. Nezadovoljstvo zbog osjećaja pravne nesigurnosti stvara neizvjesnost, kako u pogledu sadržaja tako i u pogledu vremena ostvarenja tražene sudske zaštite. Tom nezadovoljstvu treba još pridodati značajne troškove sudskih postupaka nastale, pored ostalog, upravo i zbog te njihove dugotrajnosti, te narušenu psihičku i emocionalnu ravnotežu sudionika sudskog postupka zbog dugotrajne izloženosti stresnim efektima sporenja.

Na koji bi način mirenje moglo pomoći krizi pravosuđa?

U traženju izlaza iz ove krize većina zemalja u svijetu, posebno SAD, a potom i europske zemlje, posegnule su ka intenzivnom traženju alternativnih rješenja, metodama koje bi otvorile građanima i druge putove rješavanja njihovih sporova, uz zaobilaznje često vrlo sporog, neučinkovitog, skupog, i ponekad nekvalitetnog sporenja pred tijelima državne sudbene vlasti. Izraz alternativno rješavanje sporova (eng. Alternative Dispute Resolution; opće usvojena skraćena ADR) potječe upravo iz psihologije, prema kojoj se sve što nije sudski po-

stupak smatra iznimkom ili alternativom. Danas se ova perspektiva u velikoj mjeri promijenila pa ove alternative aktivno potiču i država i njeno pravosuđe, u nadi da će tako i sebi olakšati posao. Poticanje alternativnih metoda rješavanja sporova, prije svega mirenja, proglašeno je prioritetom u Europskoj uniji i izraženo u temeljnom dokumentu o mirenju, tzv. Zelenoj knjizi koju je Europska komisija objavila u travnju 2002.

Kakva je inicijativa u tom pogledu u Hrvatskoj?

Nedovoljno poznavanje mirenja među odvjetnicima, a još više među strankama, kao alternativnog načina rješavanja sporova, zasigurno je uvelike zaslužno što sve do prošle godine ne bilježimo mirenje kao značajniju pojavu u svakodnevnoj praksi rješavanja sporova u Republici Hrvatskoj. Ministarstvo pravosuđa Republike Hrvatske izradilo je tijekom 2005. Strategiju razvoja alternativnih načina rješavanja sporova. Ova strategija predstavlja snažno uporište za razvoj alternativnih metoda rješavanja sporova, a posebno mirenja. Jedan od prvih projekata je Pilot - projekt mirenja pridružen sudovima s ciljem da upravo suci i sudovi, kod kojih se praktički nalaze svi sporovi, prvi daju svoj poticaj i doprinos rješavanju sporova mirnim putem. Prvi takav pilot projekt pokrenut je veoma uspješno u ožujku 2006. na Tr-

Pilot projekti mirenja Ministarstva pravosuđa RH

Trgovački sud Zagreb

Općinski sudovi u
Bjelovaru, Osijeku,
Rijeci, Slavenskom Brodu,
Varaždinu, Vukovaru,
Zadru, Zagrebu

Sudac i izmiritelj

Ime: Srđan Šimac, mr.sc

Rođen: 28. listopada 1961., u Splitu

Funkcija: sudac, od 1992. godine predsjednik Visokog trgovačkog suda RH, od 2006.

Član Upravnog odbora Hrvatske udruge za mirenje (HUM) i Upravnog odbora Europskog foruma medijatora (European Mediators Forum).

Svojim je osobnim angažmanom snažno doprinio promicanju ideje mirenja u Republici Hrvatskoj kroz brojne stručne seminare i članke, predavanja, intervjuje, treninge, međunarodne kontakte. Posebno je pridonio pridobivanju sudaca i odvjetnika za ovu ideju, kao i uvođenju pilot projekata mirenja u hrvatske sudove. Potakao je i osnivanje i rad Hrvatske udruge za mirenje. Zagovornik je uvođenja mirenja kao najpogodnijeg načina rješavanja sporova u sve sfere naše društvene zajednice, uključujući i osnovne, srednje škole i fakultete. Uključen je u međunarodnu razmjenu, suradnju i povezivanje svih snaga koje se bave mirenjem, a i sam sudjeluje u postupcima mirenja kao izmiritelj te kao trener u treninzima

govačkom sudu u Zagrebu, a od rujna 2006. uveden je još na osam općinskih sudova.

Za one koji ne znaju: što je to mirno rješavanje spora?

Mirenje (posredovanje, medijacija, conciliacija) je specifičan oblik posredovanja

u kojem stranke sporazumno rješavaju vlastite sporove pod vodstvom i uz pomoć neovisne treće strane – izmiritelja. Izmiritelji, za razliku od sudaca, nemaju ovlasti nametati obvezujuće rješenje već se traži rješenje koje je u interesu objiju stranaka. Pri tome izmiritelj mora, u prvom redu, obratiti pozornost na ponovno uspostavljanje komunikacije između stranaka kako bi one bile u stanju pregovarati. Za razliku od sudskog postupka, ovdje se svi detalji spora iznose na vidjelo a ne samo njihova pravna interpretacija. Svrha mirenja nije utvrditi tko je od stranaka u pravu, već pronaći prihvatljivo rješenje za obje stranke kojim se, također, pomaže izbjeći slične sporove u budućnosti, kao i ublažiti negativne učinke samog sporenja. Izmiritelji pomažu strankama u pregovorima, kroz niz zajedničkih sastanaka ili povjerljivih pojedinačnih sastanaka sa svakom od stranaka, uvidjeti njihov položaj, odrediti njihove interese, pronaći i razmotriti moguća rješenja s ciljem postizanja sporazuma.

Kada se stranke u sporu odlučuju na mirenje i kako?

Mirenje je dobrovoljan, neobvezujući i privatan postupak. Odluka o tome hoće li se stranke podvrći postupku mirenja i hoće li ustrajati u njemu, isključivo je u njihovim rukama. To pravo je u njihovim rukama, neovisno o tomu je li već pred nadležnim tijelom pokrenut postupak za rješavanje njihovog spora ili ne.

Ako se stranke tijekom mirenja uspješno izmire, njihov eventualno započeti sudski postupak okončat će pretakanjem njihove nagodbe u sudsku nagodbu. S druge strane, ako stranke ne postignu nagodbu tijekom postupka mirenja, o tome obavještavaju suca zaduženog za njihov parnični predmet i sudski postupak se nastavlja tamo gdje je i stao.

Kako biste saželi bitne prednosti mirenja?

Ukratko, mirenje kao dobrovoljni, neformalni, izuzetno brzi, te jeftiniji, postupak tijekom kojeg stranke zadržavaju potpunu kontrolu nad njim, i u kojem nitko umjesto njih samih ne može donijeti odluku o predmetu njihovog spora, te u kojem postižu nagodbu od zajedničkog interesa, zbog koje obje iz postupka izlaze kao pobjednici, ukazuje na neusporedivu prednost mirenja u odnosu na druge metode rješavanja spo-

rova. Važno je naglasiti da stranke, ako mirenje ne uspije, u nastavku parničnog postupka ne moraju ponovno čekati na raspored njihovog predmeta kod suca. Unaprijedena komunikacija između stranaka, ostvarena i tijekom neuspjelog mirenja, uvelike sužava broj spornih pitanja i time, u pravilu, doprinosi bržem okončanju nastavljenog parničnog postupka.

No, nije li ljudima nekada važnije sporiti se i dokazati da su u pravu?

Sukobi koji prethode suđenju nastaju kad međusobno ovisne stranke imaju, ili se čini da imaju, istovremeno suprotstavljene interese, shvaćanja, ciljeve i/li uloge. Onog trenutka kada sukobljene stranke, zbog eskalacije suprotstavljenosti međusobnih interesa, prekinu svaku komunikaciju izostaju uvjeti za rješenje njihovog spora na miran način. Tada se tako zavađene stranke, ispunjene, najčešće, snažno izraženim negativnim emocijama i, gotovo u pravilu, nereálnim očekivanjima i zahtjevima povodom svog spora, obraćaju za pomoć odvjetnicima, sucima i drugim pravnim ekspertima kako bi oni umjesto njih samih riješili njihov spor. Bilo kao tužitelji ili tuženici, stranke, korištenjem dopuštenih, a ponekad i nedopuštenih sredstava, žele dobiti za sebe što bolju pravnu zaštitu, neovisno o tome jesu li u pravu ili ne. Osnovni cilj sporenja pred sudom u tom slučaju prestaje biti rješenje spora u korist stranaka u sporu, već dobiti spor po svaku cijenu ili, barem, izgubiti ga uz što manju žrtvu. Pri tome se njihovi početni interesi i potrebe nerijetko gube i stoga se često događa da stranke ubrzo od pravnog "drveća" (vlastitih zauzetih stajališta i njima pripadajućih činjenica) više ne prepoznaju izvornu "šumu" (vlastite potrebe i interese). Zauzimanje pozicija (stajališta), u sukobima i sudskim postupcima, potiče ljude u mislima se usredotočiti samo na suprotstavljanje i na međusobne razlike.

Kako procjenjujete kada su stranke spremne na pokušaj dogovornoga rješavanja spora?

Općenito, može se reći da za uspjeh mirenja nije toliko značajna vrsta ili složenost spora koliko same stranke u sporu. Od njihove spremnosti na rješavanje spora na miran način ovisi uspjeh u mirenju. Stranke pristaju na nagodbe iz samo jednog jedinog razloga: jer smatraju da je to u njihovom najboljem interesu. ●●●

Najvažnija indikacija u korist mirenja u određenom predmetu je želja objiju stranaka njihov spor privesti kraju. Osim toga, to može biti i prosta matematička računica – ušteda na troškovima parničnja ili umor koji stranke osjećaju zbog dugotrajnog vođenja parničnog postupka koji je “preuzeo njihov život.”

Poslovni subjekti često su spremni na nagodbu kako bi spriječili objavljivanje neke neugodne informacije koja bi mogla štetiti njihovu poslovanju ili negativno utjecati na njihovu sliku kao poslovnog subjekta u javnosti. Razlog odluci u korist mirenja može biti i neizvjesnost uspjeha u sudskom postupku, ali i mnogo jednostavniji interes, primjerice: potreba za isprikom protivne stranke.

Zašto bi odvjetnici preporučili mirenje svojim strankama? Je li to protivno njihovom interesu?

Odgovor je jednostavan. Prva i najvažnija odvjetnička dužnost je djelovati u skladu s najboljim interesima stranke! Ako je postizanje mirnog, sporazumnog, rješenja spora u njenom najboljem interesu, tada je i etička dužnost odvjetnika upozoriti stranku na tu mogućnost i učiniti sve što je u njegovoj moći da do ostvarenja takve mogućnosti dođe. Najveći broj izmiritelja u modernim zapadnim zemljama smatra da odvjetnik, koji u ime i za račun svoje stranke podnosi tužbu redovnom sudu, a bez prethodne rasprave sa strankom o mogućnostima rješenja njenog spora mirenjem ili drugim alternativnim načinima rješavanja sporova, postupa neetično. Teorija koja podržava to njihovo stajalište je jednostavna – tužba će vjerojatno generirati veći prihod odvjetnicima od prihoda kojeg oni mogu ostvariti u postupku mirenja, što ih stavlja u sukob interesa s njihovom strankom.

Je li strah odvjetnika od umanjenja prihoda opravdan?

Kad su se alternativni načini rješavanja (alternative dispute resolution - ADR) sporova po prvi put pojavili u SAD, njihovi odvjetnici su u šali kraticu ADR koristili kao “alarmni pad prihoda”. Međutim, kako su s vremenom spoznali da im se prihodi u postupcima mirenja (i to ne samo u svojstvu punomoćnika stranke, već sve više i u svojstvu izmiritelja) nisu smanjili, povodom uspješnih mirenja stvorili su novo geslo: “Sretne stranke plaćaju svoje račune.” Zato se

danas u SAD-u preko 90% svih sudskih postupaka rješava izvansudskim nagodbama, a postupci mirenja završavaju sa 80%-tnim uspjehom. Tome su najviše doprinijeli svojim inicijativama i naporima upravo odvjetnici. Tvrdi se kako bi američki pravosudni sustav, bez ovog, prije svega odvjetničkog doprinosa, doživio kolaps. Mislim da se isti ratio može primijeniti i na Hrvatsku.

Koja je uloga odvjetnika u mirenju?

Najznačajnija uloga odvjetnika u mirenju je ona savjetodavna, neovisno o tome radi li se o savjetovanju stranke prije, tijekom, ili nakon postupka mirenja. Odvjetnik može prepoznati pravi trenutak i prave okolnosti u kojima je nagodbu moguće postići i tada ih treba predstaviti svojoj stranci.

U postupku mirenja najčešće sudjeluju tri osobe, dvije stranke i izmiritelj pri čemu središnju ulogu imaju stranke. Stoga, neposredno sudjelovanje odvjetnika u postupku mirenja pred izmiriteljem nije nužno iako stranke mogu tražiti savjet od svojih odvjetnika. Međutim, zastupanje stranke po odvjetniku i u postupku mirenja veoma se preporučuje, a posebno u složenim pravnim sporovima koji zahtijevaju specijalistička znanja o pravu, zatim u sporovima u kojima se traži isplata po osnovu naknade štete, kako bi stranka svoj zahtjev u mirenju postavila realno, ali i u sporovima u kojima se stranka ne osjeća dovoljno sposobnom samostalno sudjelovati u postupku mirenja ili samostalno artikulirati vlastitu poziciju i zahtjeve. Odvjetnici su i u postupku mirenja temeljni zaštitnici interesa svojih stranaka. Doprinos, koji odvjetnici mogu dati uspjehu svakog postupka mirenja je iznimno dragocjen i nezamjenjiv.

Može li se i sudac naći u sukobu interesa ako radi kao izmiritelj?

Ne. Uporište za sudjelovanje sudaca u postupcima mirenja, bilo na sudovima ili izvan njih, nalazi se u Zakonu o mirenju koji izričito ovlašćuje suce upućivati u mirenje, ali i provoditi ga u svojstvu izmiritelja. Suci izmiritelji za svoje sudjelovanje u postupcima mirenja pred sudovima ne ostvaruju naknadu, već je taj posao sastavni dio njihovog redovnog sudačkog posla za koji ostvaruju plaću. Mirenje pred sudom predstavlja samo još jednu dodatnu, novu, sudsku uslugu

strankama u sporu, a na strankama je pravo izbora za koju mogućnost će se opredijeliti.

Sa stajališta efikasnosti sudova, sasvim je svejedno rješavaju li suci predmete kroz parnični postupak ili postupak mirenja. S druge strane, držim kako to strankama nije svejedno jer rješenje njihovog spora kroz postupak mirenja, koji se odvija pred sudom, za njih znači brže, jeftinije, i što je posebno važno, njihovo vlastito rješenje. U postupku mirenja nitko umjesto stranaka ne može donijeti odluku o njihovom sporu.

Važno je napomenuti kako sudac zadužen za konkretan parnični predmet ne može ujedno biti i izmiritelj u tom sporu, već se u tom svojstvu pojavljuje drugi sudac toga suda. Zanimljivo je kako se stranke sucima izmiriteljima, u postupcima mirenja pred sudom, još uvijek najčešće obraćaju kao sucima, premda njihova uloga suca u ulozi izmiritelja, zbog same prirode mirenja, u potpunosti iščezava.

Radi li se o stvaranju nove društvene klime i prakse u kojoj sporenje pred državnim sudom više neće biti jedina, uobičajena solucija?

Usudujem se tvrditi kako mirenje predstavlja, može se slobodno reći, revolucionarno kvalitetnu novinu u pravosudnom sustavu jedne države i kako će ta novina uvelike pridonijeti posvemašnjoj pozitivnoj promjeni pogleda na sporove i sporenje među strankama i time postati nezaobilazni civilizacijski doseg. Osnovna zadaća svih sudionika sudskih postupaka je poraditi na tome da što veći broj sporova više ne završava isključivo pred sudovima, što traži širi zahvat u postojeću društvenu svijest. Potrebna je široka edukacija odvjetnika, sudaca, državnih odvjetnika, pravnika u gospodarstvu i drugih sudionika sudskih postupaka, ali i građanstva, o pogodnostima i prednostima koje pruža postupak mirenja. Poučavanje o metodama mirnog rješenja sporova treba usmjeriti i na djecu, i u osnovnim i srednjim školama, te na studente na fakultetima. Saznanja tih novih generacija o učinkovitim alternativama u rješavanju sporova, s vremenom bi dovela do značajnijih pozitivnih promjena u općoj klimi sporenja u našem društvu. ■

Izvadak iz Zakona o mirenju (NN 163/03)

Članak 1. Ovim se Zakonom uređuje mirenje u građanskopravnim sporovima, uključujući i sporove iz područja trgovačkih, radnih i drugih imovinskopravnih odnosa u stvarima u kojima stranke mogu slobodno raspolagati, ako za neke od tih sporova posebnim propisom nije nešto drugo određeno.

Članak 2. U smislu ovoga Zakona:

- mirenje (posredovanje, medijacija, concilijacija) je svaki postupak, bez obzira na njegov naziv, u kojem stranke nastoje **sporazumno riješiti svoj spor uz pomoć jednog ili više izmiritelja koji strankama pomažu postići nagodbu, bez ovlasti da im namegnu obvezujuće rješenje,**
- izmiritelj (posrednik, medijator, concilijator) označava jednu ili više osoba koje na temelju sporazuma stranaka provode mirenje,
- organizacija za mirenje je pravna osoba ili tijelo pravne osobe koja organizira postupke mirenja.

Članak 10. (2) **Nagodba koja se sklopi u postupku mirenja imat će svojstvo ovršne isprave ako potpiše stranaka na njoj ovjeri javni bilježnik.**

Članak 11. (1) Ako se stranke nisu drugačije sporazumjele, **izmiritelj je dužan čuvati kao tajnu u odnosu na treće osobe sve informacije koje se odnose na postupak mirenja, osim ako je po zakonu dužan priopćiti.**
 (2) Izmiritelj odgovara za štetu koju je prouzročio kršenjem obveze iz stavka 1. ovoga članka.
 (3) Bez pristanka stranaka **izmiritelj ne smije svjedočiti o činjenicama koje je saznao od stranaka tijekom postupka mirenja,** neovisno o tome je li taj postupak okončan sporazumom ili ne.
 (4) **Odredbe stavka 1. i 2. ovoga članka na odgovarajući se način primjenjuju i na stranke, te na druge osobe koje su u postupku mirenja sudjelovale u bilo kojem svojstvu, pod uvjetom da su za dužnost čuvanja povjerljivosti informacija znale ili morale znati.**

Članak 14. (1) Pokretanjem postupka mirenja **ne prekida se zastara u odnosu na zahtjeve koji su predmet postupka mirenja,** osim ako se stranke drugačije ne dogovore pisanim putem.
 (2) Ako je po zakonu pravo na podnošenje zahtjeva za zaštitu prava ili tužbe u nekom sporu ograničeno prekluzivnim rokom, taj rok računat će se od dana kada je prijedlog za postupak mirenja odbijen ili se smatra odbijenim, odnosno kada je mirenje okončano bez sklapanja nagodbe.

Članak 15. (1) **Tijekom postupka mirenja, stranke će se suzdržavati od pokretanja drugih postupaka, sudskih ili arbitražnih, za rješavanje spora o kojem se mirenje provodi,** osim ako je to neophodno za očuvanje njihovih prava.
 (2) Ako su se stranke koje su se sporazumjele o provođenju mirenja izričito obvezale da tijekom točno određenoga vremenskog razdoblja ili do nastupanja točno određenog uvjeta neće pokretati ili nastavljati sudske, arbitražne ili druge postupke, takav sporazum ima obvezujući učinak. U tom slučaju, sud, arbitri ili druga tijela kod kojih se pokuša pokrenuti postupak odbacit će na zahtjev druge stranke akt kojim se postupak pokreće ili nastavlja kao preuranjen, osim ako bi, u svjetlu svih okolnosti spora, odgoda pokretanja ili nastavljanja postupka mogla voditi teškim i nepopravljivim posljedicama.
 (3) Ako stranke ne postignu nagodbu u postupku mirenja zbog nesuglasnosti o pravnim pitanjima, a sporazume se o činjenicama, **pisano zajedničko očitovanje stranaka o činjenicama obvezujuće je u eventualnim daljnjim postupcima ukoliko su potpisi stranaka na zajedničkom očitovanju ovjereni kod javnog bilježnika.**

Članak 16. (1) Tijekom sudske, upravne ili drugog postupka tijelo koje vodi postupak može u sporovima iz članka 1. preporučiti strankama da pokrenu postupak mirenja u skladu s odredbama ovoga Zakona.
 (2) **Ako se stranke sporazumiju o provođenju postupka mirenja, tijelo koje postupak vodi nakon savjetovanja sa strankama odredit će rok na koji će se odgoditi daljnje poduzimanje radnji u postupku, a koji ne može biti duži od 60 dana. Rok na koji je odgoda određena može se produžiti samo na sporazumni prijedlog svih stranaka u sporu.**
 (3) **Ako se tijekom roka iz stavka 2. ovoga članka ne postigne nagodba, tijelo koje vodi postupak nastaviti će ga,** a do nove odgode radi pokušaja mirenja može doći samo na temelju sporazumnog zahtjeva svih stranaka u sporu.

Naš je cilj bio otvoriti volonterski centar za medijaciju u zajednici

Sonja Stanić, voditeljica Medijacijskog centra Osijek

Medijatori pomažu pri rješavanju međususjedskih i suvlasničkih sporova, sukoba na poslu, među prijateljima i unutar šire obitelji u Medijacijskom centru Osijek i Medijacijskom centru Beli Manastir

Medijacija u mirovnom radu

Kao aktivisti/ce Centra za mir, nenasilje i ljudska prava smo se prvi puta susreli s medijacijom još u svibnju 1992. godine kada je Adam Curle, medijator najviše razine medijacijske diplomacije, ali i medijator koji je redovno, volonterski, vršio medijacije za svoje susjedstvo održao za nas radionicu u ratom zahvaćenom Osijeku. To je bilo vrijeme kada smo znali da ne želimo rat, oružani sukob, nasilje, ali nismo znali kako drugačije i može li se uopće drugačije. Vještine i elemente procesa medijacije smo godinama neformalno koristili u svim našim aktivnostima. Primjerice, pri otvaranju komunikacije i pomaganju prognanicima da posjete svoje kuće i razgovaraju s privremeno useljenim stanarima, pri otvaranju dijaloga s ljudima i skupinama različitih stavova i opredjeljenja, ili pri organiziranju i provedbi multietničkih

ljetovanja za djecu iz ratom podijeljenih zajednica u regiji. (Više o modelu i iskustvima neformalnog korištenja medijacije u poslijeratnom okruženju možete pročitati u priručniku "Medijacija u zajednici". (www.centar-za-mir.hr))

2003. godine procijenili smo da imamo dovoljno iskustva i da društveni kontekst polako postaje naklonjen alternativnim načinima rješavanja sukoba, te da su stoga ispunjeni preduvjeti za stvaranje mjesta u zajednici gdje će građani moći dobiti pomoć za rješavanje svojih sukoba i, prolazeći kroz proces, osvjedočiti se da je drugačiji način ophođenja sa sukobom i osobom s kojom su u sukobu mogući.

Koristili smo iskustvo rada s djecom

Jedno iskustvo, koje smo prethodno imali, bio je rad s osnovnoškolskom djecom koji nam je pokazao da djeca što su mlađa brže uče i shvaćaju bit medijacije, i vrlo lako je koriste i neformalno u svojim svakodnevnim životima, lako uče drugačije međusobno komunicirati. No brzo smo shvatili da bi učiti samo djecu i mlade značilo i doprinositi njihovu raskoraku s odraslima. Djeca u svijetu odraslih nailaze na velike otpore novom načinu ophođenja jer su odrasli često naučili živjeti po obrascima takmičenja, diskriminacije, nasilja i dominacije. U takvom okruženju teško je živjeti suradnju, cijeliti raznolikost, uvažavati se međusobno, znati prepoznati i povezati svoje osjećaje s potrebama te odgovoriti na njih ne potirući pri tom osjećaje i potrebe drugih. Sve to što sam sada nabrojala čini se veliko i nedostižno. No, dovoljno je (ujedno i nužno) promijeniti

ti stav i početi učiti na svojim greškama promatrajući svijet oko sebe. Zato je trebalo pružiti priliku da se u edukaciju uključe i odrasli (roditelji, nastavnici, policajci, suci/tkinje, građani).

U edukaciju smo uključili roditelje

U program edukacije nastavnika i djece za vršnjačku medijaciju i uspostavljanje klubova medijatora u osnovnim školama uvrstili smo i edukaciju za roditelje o odgovornom roditeljstvu. Bilo je potrebno da djeca medijatori i njihovi suučenicima, koji također uče vještine komunikacije i ophođenja sa sukobom, dobiju podršku i razumijevanje i od svojih roditelja. Obitelj kao osnovna i najvažnija zajednica kojoj dijete pripada, pogotovo u ovim našim poslijeratnim sredinama, treba pomoć u uspostavljanju poticajnih i suradničkih odnosa utemeljenih na ravnopravnom dostojanstvu svih svojih članova.

Na taj se način otvara mogućnost da nove i stare generacije zajedno učine iskorak prema sretnijem i bogatijem životu.

Trening za medijaciju u zajednici

Početak 2005. godine počeli smo s prvim treninzima medijatora i medijatorica za medijaciju u zajednici. Kako se u Hrvatskoj ne zna puno o medijaciji i najčešće se povezuje s meditacijom, najteže nam je bilo dokučiti kako informirati građane i potaknuti ih da je pokušaju prakticirati. Zato smo na treninge pozvali osobe koje rade na mjestima na koja ljudi dolaze kada se nađu u sukobu, a to su policija, sudovi i lokalna uprava.

KORACI PREMA DOGOVORU

1. Zašto smo danas ovdje?
U čemu je problem?
2. Što želite?
3. Interesi i potrebe
4. Predlaganje rješenja
5. Dogovor o rješenju

Plakat koji pomaže pratiti proces strana u sporu

Prostor za medijaciju. Medijacijski centar Osijek.

Važno nam je bilo da kontakt policajci i suci saznaju što je medijacija, koje su njezine prednosti, koji nedostaci, da zajedno razmislimo o tome koji su slučajevi pogodni za medijaciju, da upoznaju medijatore i time razviju povjerenje u ljude kojima bi mogli upućivati stranke na medijaciju. Postavljanje procedura bio je dio treninga.

Drugi važan razlog za uključivanje sudaca/kinja, policije, lokalne uprave u edukaciju bilo je naše neiskustvo u postavljanju i vođenju medijacijskih usluga. Nitko u Republici Hrvatskoj tada nije imao iskustvo u medijaciji u zajednicama. Metoda je osmišljena i isprobana na

različite načine diljem svijeta i trebalo je model prilagoditi lokalnim uvjetima i našem zakonodavstvu. Tako su naše skupine na treninzima uvijek bile sastavljene od budućih medijatora i medijatorica i kontakt policajaca ili medijatora/ica i sudaca i sutkinja.

**Obuku završilo
65 medijatora/ica
34 policajca
12 sudaca/kinja**

Nakon osnovnoga treninga radili smo svi zajedno na postavljanju procedura, izradi obrazaca i jasnih uputa za medijatore/ice, na načinima očuvanja neutralnosti i povjerljivosti. Dogovarali smo kako ćemo arhivirati podatke, upućivati slučajeve nepogodne za medijaciju drugim institucijama ili udrugama, razgovarali smo o etičkim pitanjima i zauzeli stavove vidljive u Etičkom kodeksu i internim pravilima. Izradili smo plakate i promotivne letke, osmislili i proveli promotivne aktivnosti.

Praksa prije pravih slučajeva

Vježbali smo kroz igre uloga na izmišljenim i stvarnim slučajevima polaznika, povratnu informaciju su nam davale naše supervizorice (iskusne medijatorice), dogovorili smo kriterije za licenciranje i osiguranje kvalitete rada centara i medijatora. Obuku je završilo 65 medijatora, 34 policajaca (kontakt policajci i njihovi nadređeni iz Osijeka, Vukovara i Belog Manastira) te 12 sudaca/kinja s pet sudova u Osijeku, Belom Manastiru, Đakovu i Valpovu.

Otvorena dva medijacijska centra

Nakon dvogodišnjeg treninga i priprema otvoreni su prvi centri za medijaciju u zajednici. 24. siječnja 2006. otvoren je Medijacijski centar Osijek, a 12. travnja iste godine i Medijacijski centar Beli Manastir.

Sve medijacije koje smo do sada završili završile su sporazumom. Imamo ●●●

Medijacija u zajednici je stvar budućnosti

Snježana Pap, koordinatorica Medijacijskog centra Beli Manastir i povjerenica za medijaciju pri Općinskom sudu Beli Manastir

Na pitanje kako sam počela sve to, sigurno bi odgovorila: "Vrlo slučajno." Vidjela sam poziv na seminar za buduće medijatore/ice i rekla sebi: "To je to." Na treningu sam shvatila da to baš i neće biti jednostavno. Kada smo trebali igrati uloge to vam je bilo da odustanete u trenutku. No, svaki puta je postajalo sve jasnije.

Prvi slučaj koji smo Sonja Kučera i ja odradile bio je upućen sa suda. S predsjednikom Općinskog suda u Belom Manastiru prezentirali smo rad medijacijskog centra načelnicima općina s područja Baranje. Gostovale smo u radio emisijama te široko distribuirale plakate i letake.

Mislim da je medijacija u zajednici stvar budućnosti jer voljela bi da mi netko riješi slučaj kada čovjek doseli u novu sredinu, susjedstvo ga ne prihvati iz tko zna kojeg razloga (možda i prezauzetosti), a on, da se osveti, nabavi paunove koji se toliko deru kada dođu u fazu parenja da ljudi noćima ne spavaju.

info

Medijacijski centar BM

Republike 12, 31300 Beli Manastir
Koordinatorica: Snježana Pap
Tel: +385 (0)31 700 902
Mail: medijacija@centar-za-mir.hr
www.centar-za-mir.hr

info

Medijacijski centar Osijek

Županijska 7, 31000 Osijek
Voditeljica: Sonja Stanić
tel: +385 (0)31 214 582
mail: medijacija@centar-za-mir.hr
www.centar-za-mir.hr

18 slučajeva u Osijeku te 26 slučajeva u Belom Manastiru. U nekim slučajevima su strane dogovorom riješile sva pitanja, u nekim slučajevima jedno ili dva, a ostale su ostavili za neku drugu priliku. S velikim brojem ljudi, koji su nam se javili sa željom da svoje sukobe riješe medijacijom, nismo mogli provesti cijeli proces jer druga strana nije pristala na medijaciju.

Jedna gospođa je tako dala sljedeći razlog ne pristajanja na medijaciju: "Čula sam da ste jako dobri, ali ja ne želim dogovor. Ja hoću svog nećaka tužiti!"

**Često druga strana
ne pristaje
na medijaciju**

Međutim, ponekad je prvi razgovor medijatora s jednom od strana u sporu dovoljan da one nastave same i riješe problem kroz direktan razgovor bez ičije pomoći.

Ponekad je dovoljan samo razgovor

Često nam se javljaju osobe koje ne trebaju medijaciju, nego osobnu podršku i razgovor s nekim tko neće osuditi, procjenjivati, davati savjete – tko će biti otvoren na ljudskoj razini i pružiti podršku samim svojim prisustvom i razumijevanjem. Kada nije dovoljan samo razgovor, dajemo informacije o tome gdje se može dobiti psihološka podrška, pravni savjet i slično.

Važno je da administratorica medijacijskog centra (koja zaprima slučajeve, jav-

lja se na telefonske pozive, dodjeljuje slučajeve medijatorima) posjeduje vještine,

**Kroz razgovor osoba
može postati svjesna
svojih temeljnih
potreba i interesa**

vrijeme i posvećenost komunikaciji. Razgovorom može provesti osobu kroz dio procesa medijacije (poglavito ako druga strana ne želi medijaciju) i na taj način pomoći da sama dođe do svojih dubokih interesa i potreba, i time si otvori prostor za razmišljanje o rješenjima koja će biti odgovor na te potrebe i interese kojih često sami nismo niti svjesni. ■

Najveći izazov – motivirati i informirati građane

Sonja Stanić, voditeljica Medijacijskog centra Osijek

Medijacijski centar Osijek i Medijacijski centar Beli Manastir surađuju sa sudovima, lokalnim upravama i policijom kako bi informirali i upućivali građane na medijaciju

U manjem mjestu se brže pročulo

Zadovoljni smo dosadašnjom praksom medijacijskih centara. Sada nam je najveći problem što se malo ljudi odlučuje pokušati medijaciju i što većina građana za nas ne zna.

Najviše imamo slučajeva koje nam upućuju institucije i osobe s kojima smo ciljano radili promotivne aktivnosti i informiranje, a. to su, prije svega, kontakt policajci koji, kada na terenu prepoznaju slučaj pogodan za medijaciju, uruče stranama u sukobu letak o medijaciji i dodatno im usmeno objasne što je medijacija i koje su njezine prednosti. Same strane u sukobu tada razmisle i donesu odluku hoće li nas kontaktirati.

Dobru suradnju smo otvorili s komunalnim redarima koji pripadaju Belom Manastiru jer smo i tamo ciljano izveli

prezentaciju s načelnicima općina.

Sa sudovima je situacija slična. Stranke čiji slučajevi su već u procesu na sudovima također imaju pravo pokušati i u toj fazi svoj problem riješiti medijacijom (više o tome na str. 6). Većina sudova nema organiziranu medijaciju unutar svoje ustanove ali mogu zainteresirane stranke uputiti organizacijama ili institucijama koje pružaju uslugu medijacije. Većina sudaca nema informacije o tome i ne upućuje stranke u tom smjeru. Neki sudovi su postavili naše plakate i letke u svoje prostorije, tako da zainteresirane stranke mogu doći do informacije. Općinski sud u Osijeku se uključio u pilot projekt Ministarstva pravosuđa. Medijacije provode obučene sutkinje u prostorijama suda.

Suradnja sa sudovima

Općinski sud u Belom Manastiru (iz kojeg su predsjednik Suda, dvije sudske

savjetnice i jedna uposlenica Suda prošli cijeli program s nama) postavio je jednu osobu za povjerenicu za medijaciju pri Sudu kod koje potencijalni slučajevi mogu dobiti detaljne informacije o tome što je medijacija i o uslugama koje mogu dobiti u Medijacijskom centru u Belom Manastiru ili Osijeku. Definiran je način upućivanja stranaka i vođenja statistike. Do sada je s tog suda upućeno sedam slučajeva, od kojih su strane u tri slučaja došle do sporazuma, a četiri su još u tijeku. Svi, osim jednog, su upućeni prije nego što su podigli tužbu. To je još jedna od specifičnosti male sredine. Ljudi se dođu informirati na sud što da rade i kako da podignu tužbu. U toj fazi im osobe u prijemnoj kancelariji mogu dati informaciju da postoji medijacija i uputiti ih povjerenici koja im tada sve detaljno objasni.

Ostali sudovi koji su sudjelovali u edukacijskom programu daju osobama koje se spore informaciju da imaju pravo pokušati spor riješiti medijacijom, što to znači za postupak pri sudu, te gdje mogu tražiti uslugu medijacije.

Podržavati različite mogućnosti

Važno je podržavati različite pristupe upućivanja na medijaciju i pružanja usluge medijacije u ovom, još uvijek početnom, razdoblju uvođenja medijacije u hrvatsko društvo, u kojem tek prikupljamo iskustva i možemo puno naučiti isprobavajući različite modele.

Osim toga, situacija je različita u različitim sredinama. Tako je vrlo vjerojatno da će, primjerice, u većim gradovima biti potrebno prakticirati više različitih modela istovremeno koji će pokrivati različite potrebe velikog broja stanovništva. U manjim su sredinama, opet, potrebni posebno prilagođeni modeli zbog specifičnih uvjeta male sredine kao što su npr. siromaštvo, velika udaljenost sela od grada i time veće potrebe za izlaskom na teren. Terenski rad nosi sa sobom probleme neadekvatnog prostora i traži spremnost na improviziranje u lošim uvjetima u kojima se ipak mora osigurati neutralan prostor za razgovor. U malim sredinama je češća potreba za

medijatorima iz neke druge sredine jer se neki ljudi ne osjećaju dobro ako im medijaciju obavljaju osobe koje poznaju. Također, otežana je komunikacija ili pristup stranama u sukobu jer nemaju telefon ili, pak, posjeduju oštre pse i sl.

Takozvanih "samoupućivanja", odnosno samostalnog javljanja građana, je najmanje, pogotovo u Osijeku kao velikoj sredini. Ta se situacija može promijeniti samo intenzivnom javnom kampanjom na nacionalnoj razini kojom bi se informiralo građane putem svih medija i kroz dulje razdoblje. U osmišljavanje jedne takve kampanje trebalo bi uključiti sve organizacije i institucije koje se bave medijacijom kako bi bio kreiran pristup koji bi pojasnio, povezoao i promovirao sve vrste medijacije, od vršnjačke, preko obiteljske, medijacije u zajednici, komercijalne, pa sve do medijacije između žrtve i počinitelja.

Kod nesrazmjera moći medijacija nije dovoljna

S policijom u suradnji radimo na slučaju koji se odnosi na jednu cijelu gradsku četvrt i uključuje preko trideset osoba: predstavnika stanara, institucija, škola i lokalne uprave.

Problem je u lošoj kvaliteti života i sigurnosti stanovnika Tvrdje (buka, loši higijenski uvjeti, smeće, zastarjela i ne-

dostupna oprema za zaštitu od požara, zakrčenost vozilima) te devastaciji kulturne baštine Tvrdje radi cijelonoćnog rada ugostiteljskih objekata koji ne zadovoljavaju zakonom propisane norme rada ugostiteljskih objekata.

Medijatorica Centra za mir vodi sastanke na kojima se razgovara o različitim aspektima problema iz ugla svih prisutnih, te se pokušavaju naći rješenja koja će sva zajedno pridonijeti poboljšanju životnih uvjeta tog dijela grada. Proces je vrlo spor i kompliciran jer uključuje velik broj privatnih i pravnih osoba koje imaju različite interese i potrebe.

Osim toga, za sada se čini da je odnos moći između strana u sukobu u velikom nesrazmjeru, a interese kojima se ravnaju osobe s najviše moći (mi niti ne znamo tko su) ne iznose otvoreno, što govori u prilog prevladavanju osobnih interesa nad interesima grada i građana ili o strahu od lokalnih moćnika. Medijacija u ovom slučaju nije dovoljna.

Potrebno je naći način da se utječe na ravnotežu moći, bilo da se osnažuju oni s manje moći ili da se na neki način utječe i na moć onih koji otežavaju suradnju. To se može činiti i ne znajući tko/što stoji u pozadini npr. pritiskom javnosti ili nekim oblikom nenasilne akcije. ■

I policija može preporučiti medijaciju

Temeljna, prometna i kriminalistička policija mogu u sljedećim slučajevima preporučiti medijaciju:

1. Povrede javnog reda (temeljna policija)
Posebno u situacijama gdje još nema prekršaja ili štete, a strane u sukobu opetovano pozivaju policiju zbog sukoba.
2. Prometne nezgode (prometna policija)
Po novom zakonu građani ne moraju zvati policiju ukoliko se ne radi o nesreći povezanoj s kvarom na kočnom ili upravljačkom dijelu vozila. Medijacija se može koristiti kod reguliranja nastale štete.
3. Kaznena djela (kriminalistička policija)
Kod kaznenih djela koji se prijavljuju po prijedlogu (prijetnje, oštećenje tuđe stvari) kao i kod kaznenih djela koja se prijavljuju po privatnoj tužbi (uvrede, klevete i materijalna šteta manja od 1000 kuna) policija može preporučiti medijaciju.
4. Međususjedski odnosi
Najčešće se radi o učestalom kršenju kućnog reda (što nema elemenata javnosti te bi se prijava od strane policije odnosila na kršenje gradskih odluka), a mogu eskalirati do tuče ili drugih prekršajnih ili kaznenih djela.
5. Obiteljski odnosi
Moguće je obavljati medijaciju i kod brakorazvodnih parnica za dogovorno rješavanje pitanja skrbi o djeci i podjele imovine. U slučajevima nasilja u obitelji medijacija moguća tek post-penalno.

Posebna je pozicija policajca u zajednici. Kontakt policajac je u direktnom kontaktu s građanima, sam rješava što može, a što nije u njegovoj nadležnosti upućuje u nadležne institucije, pa tako može dati i informaciju o uslugama medijacije.

Potrebno i zahtjevno – medijacija u obiteljskim sporovima

Sonja Stanić

Medijacija pomaže bivšim supružnicima usredotočiti se na potrebe djece i o njima zajednički skrbiti. Može li motivirati majku da, unatoč još uvijek odviše patrijarhalne, paternalističke i autoritarne opće kulture, inzistira na svojem pravu i pravu djece

Potrebe su velike

Kako vrijeme odmiče u Medijacijske centre Osijek i Beli Manastir javljaju se sve više i ljudi sa zahtjevom za pomoć u rješavanju težih obiteljskih problema. U većini takvih slučajeva morali smo objasniti da mi za sada ne radimo obiteljske medijacije za koje je potrebno stručno vodstvo psihologa, socijalnog radnika ili sličnih struka kao i dati informacije o institucijama i udrugama koje bi im možda mogle pomoći na neki drugi način. Potrebe su velike, a za sada nitko u našoj blizini ne radi obiteljsku medijaciju. Po-teškoće se, između ostalog, javljaju i zato što velik broj ljudi odlučuje potražiti pomoć kada problem već toliko eskalira da uobičajeni postupak medijacije nije dovoljan nego je potrebno vršiti obiteljsku medijaciju, uključiti Centar za socijalnu skrb, omogućiti psihološku podršku.

Bivši supružnici i dalje dobri roditelji

Medijacija u obiteljski sporovima je jedan od mogućih važnih koraka prema zdravijim obiteljskim odnosima. Medijacija u slučajevima razvoda obitelji s malodobnom djecom pomaže roditeljima usredotočiti se na budućnost u kojoj oboje nastavljaju zajednički skrbiti o svojoj djeci, sagledati potrebe svoje djece, te se dogovoriti kako će o njima skrbiti, kako će komunicirati, kako će održavati kontakte sa širim obiteljima, kako će se međusobno informirati i razgovarati o promjenama do kojih će neminovno doći kako djeca rastu i napreduju, te kako će im pružiti sigurnost kao roditelji koji se zajednički brinu i skrbe o svojoj djeci.

Odgovor na pitanje, kolika je uobičajena visina alimentacije za dvoje djece određene dobi, a koji je dobila jedna od naših polaznica treninga (u obveznom procesu mirenja pri Centru za socijalnu skrb) je bio: "Vi najbolje znate koliko vaša djeca koštaju!" i to je bio kraj razgovora. Godinu dana nakon sudske presude o visini alimentacije, roditelji se još uvijek ne slažu oko toga je li dosuđeni iznos primjeren. Otac ne plaća redovno alimentaciju, uplati onoliko novaca koliko želi dati, na način na koji želi dati i u vrijeme kada želi dati. Tako se neriješeni odnosi između roditelja prelamaju preko djece. Majke su često nedovoljno odlučne izboriti prava svoje djece bojeći se da će time još više pogoršati već loše odnose s drugim roditeljem i time samo dodatno opteretiti svoju djecu.

Dvije najpoželjnije promjene koje se događaju tijekom medijacije se mogu ovako opisati: Prvo: mi smo i dalje roditelji naše djece i, bez obzira što više ne želimo zajedno živjeti, naša roditeljska uloga ne prestaje – ne ide svatko na svoju stranu, već se i dalje zajednički trebamo brinuti za našu djecu jer djeca trebaju oba roditelja i to roditelje koji se međusobno poštuju, u stanju su razgovarati i dogovarati se. Druga važna promjena do koje najčešće dolazi je da roditelji zajedno sagledaju sve potrebe svoje djece. Ne pregovara se o visini alimentacije, već se izrađuje plan u koji se uvrštavaju sve potrebe djece te se na temelju tih potreba i mogućnosti dogovora način na koji će se te potrebe pokušati zadovoljiti na najbolji mogući način za djecu. Nije više u fokusu plaćanje jednog roditelja drugome, nego jasna slika o tome što dijete/djeca

zaista trebaju i iz toga proizlazi dogovor o tome kako djeci to i pružiti.

Što u slučaju nasilja u obitelji

Posebno je zahtjevno raditi u slučajevima u kojima je prisutno obiteljsko nasilje. Barbara Mitchels, medijatorica s pravničkom i psihološkom naobrazbom iz Velike Britanije koja supervizira medijatore u našim centrima iz svog iskustva nas upozorava kako potencijalni medijatori moraju donijeti neke vrlo teške odluke vezane uz vlastitu ulogu. Zajednički susret strana s medijatorom mora se odgoditi dok se ne osigura fizička sigurnost potlačenoj strani i drugim, potencijalno ugroženim, članovima obitelji. Mora se razmišljati o pitanjima povjerljivosti. Npr., što će medijatori poduzeti ako doznaju informacije o zlostavljanju djeteta, ili počinjenju kaznenih djela, te kako će tijekom medijacije biti uspostavljena sigurnost svih strana i djece te kako će je održati nakon što se medijacijski susret završi.

Ovi problemi ne trebaju uvijek zaustaviti medijatore u tome da ponude svoju pomoć obitelji na način da razgovaraju sa svakom stranom zasebno te, ukoliko je potrebno i prikladno, upućivanjem u institucije, policiju, nevladine organizacije, zdravstvenim radnicima, psiholozima i skupinama podrške.

Važno je da organizacije koje pružaju uslugu medijacije donesu politiku ponašanja u takvim slučajevima - hoće li prihvaćati takve slučajeve, te, ako ih odluče prihvatiti, po kojim jasnim smjernicama će odlučivati o povjerljivosti, upućivanju i sposobnostima medijatora da se nose s takvim, pri tome čuvajući sigurnost svih uključenih. ■

Medijatori u osnovnoj školi

Amalija Krstanović

Kreativno rješavanje sukoba i vještine komunikacije su ušli, zadnjih godina, u mnoge škole putem treninga za nastavnike i učenike. Članak govori o novom koraku - početcima primjene vršnjačke medijacije u školskim zajednicama

Autorica je diplomirana pedagoginja s dugogodišnjim iskustvom rada u osnovnoj školi i trenerica nenasilne komunikacije i medijacije. I sama je medijatorica. Članica je Centra za mir, nenasilje i ljudska prava Osijek.

Učiti u istom krugu

Za mene najznačajnije iskustvo bilo je trening učenika i učitelja Osnovne škole Okučani, koji smo vodile Zehra Delić i ja tijekom 10 dana u Krku, kao što je to bio i nastavak mentorskog rada s njima narednih godinu dana.

Što smo naučile? Potvrdile smo postavku da je ključno učiti učenike i učitelje zajedno, u istom krugu, zajedničkim vježbama i promišljanjima. Zašto? Zajednički rad je omogućio svima da se bolje čuju, upoznaju se kroz proces rada, igre i zabave i nauče se komunicirati bez straha i predrasuda. Učenici su se osnažili da otvoreno iskažu svoje osjećaje i potrebe, da se založe za sebe i uvažavaju tuđe mišljenje, osjećaje i

potrebe (i svojih učitelja). Učitelji su isprobali slušati svoje učenike, bez osuđivanja i prosuđivanja, s punim uvažavanjem, a da nisu "izgubili" svoj autoritet već su ga, naprotiv, osnažili, učvrstili. I, što je jako važno, uvjerali su se da učenici imaju volju i kompetencije sami rješavati probleme i sukobe. Dragocjeno je bilo i prisustvo i aktivno sudjelovanje ravnateljice škole u cijelom procesu učenja i vježbanja.

Učiti iz života

Svi smo se osjećali dobro jer smo na licu mjesta kvalitetno rješavali probleme koje smo imali tijekom zajedničkog života u Krku. To je bilo pravo prakticiranje medijacije, trening u životnim situacijama među vršnjacima.

Istraživati nove mogućnosti

Što to jest - biti medijator? Otku- da mi želja istraživati medijaciju kao proces rješavanja sukoba? Kako to- me učiti druge, posebice djecu? Bila su to pitanja i izazovi koje sam postavljala sebi i svojim kolegicama kad smo se u Centru za mir, nenasilje i ljudska prava Osijek počeli baviti idejom treninga učenika za vršnjačku medijaciju, a i kasnije (pa i danas) kada provodimo treninge za volontere, kontakt - policajce, suce, odvjetnike, učitelje.

Povodom Međunarodnog dana mira: medijatori Kluba medijatora O.Š. "Jagode Truhelke" prikazuju proces medijacije, Osijek 2006.

Početi što ranije

Ovo iskustvo učvrstilo nas je u uvjerenju koliko je vrijedno učiti djecu nenasilnoj komunikaciji od malena. Važno ih je učiti afirmativnoj komunikaciji, asertivnosti i radosti kvalitetnog, suosjećajnog, druženja, strpljivom slušanju i jasnoći govora. Odlučile smo raditi s učenicima trećeg razreda u dvije osječke osnovne škole: OŠ Jagode Truhelke i OŠ "Vijenac" u Osijeku. Dugotrajan je to posao i nije lagan jer su modeli ponašanja i ophođenja koje učenici donose iz obitelji vrlo različiti u odnosu na nove kojima ih poučavamo. Teško ih je mijenjati, pogotovo ako se ne uspostavi dobra suradnja s roditeljima. Ipak, ohrabrujući su slučajevi učenika koji su naučeno prenosili u obitelji i postupno utjecali na promjenu komunikacije s braćom, sestrama i samim roditeljima (što su i iskustva iz zemalja od kojih smo mi učili, primjerice Amerike).

Najbolji preduvjet za učenje i usvajanje medijacije (otvaranje klubova medijatora u školama) je početi što ranije, dakle od samog početka osnovnog odgoja i obrazovanja, od prvog razreda, prakticirati nenasilnu komunikaciju u svakodnevnom radu s učenicima. Već višegeneracijska praksa (dvije generacije prvačića) nekoliko učiteljica (Zehra Delić, Jasminka Nikolandić, Janja Lučić i Silvija Klindžić) pokazuje kako je mo-

Prva iskustva razvoja Kluba medijatora

Medijatori prisvojim susretima vježbaju tijekom medijacije, aktivno slušanje, parafraziranje priča, uočavanje problema, potreba i osjećaja, te razvijaju osobine koje su potrebne da bi postali dobri medijatori – strpljenje, uvažavanje, poštivanje, toleranciju, kulturu govorenja, otvorenost i dr. Naime, da bi zadobili povjerenje svojih vršnjaka i postali dobri medijatori moraju po tim vještinama biti prepoznatljivi u svojoj sredini.

Svoj rad predstavili su učenicima Škole na satima razrednih odjela, te im ponudili svoju pomoć u rješavanju sukoba. Nastavnici su također upoznati s radom Kluba i pozvani su da upućuju sukobljene učenike medijatorima.

"Mali medijatori" su gostovali na Pedagoškom fakultetu, na poziv prof. Ranke Jindre, te su studentima, budućim učiteljima, pokazali rad medijatora i proces medijacije.

Plan je da ovaj Klub svojim djelovanjem proširi ne samo svoje članstvo, već i buduće djelatnosti. Bit ćemo zadovoljni kada se većina sukoba u Školi bude rješavala na ovakav način i kada budemo i drugim školama mogli pokazati kako da i oni to čine.

*Silvija Klindžić,
profesorica razredne nastave,
voditeljica Kluba medijatora
O.Š. Jagode Truhelke*

guće, praktično svakodnevno, uvijek bavati komunikacijske vještine sa svim učenicima. Tada je moguće odabrati i osnažiti grupu učenika koji će lako i brzo savladati vještine medijacije i moći raditi kao medijatori u školskom klubu medijatora.

Klub medijatora - inkubator za nove generacije učenika

Učenike – medijatore/ice treba mentorirati i svake školske godine im dodati

nekoliko novih, mlađih, medijatora. Tako škola može imati trajno klub medijatora koji će djelovati među vršnjacima u školi i van nje. Upravo sada, u OŠ Jagode Truhelke, imamo medijatore iz 4. i 6. razreda, a iduće godine ćemo opet početi trenirati učenike trećega razreda za medijatore a s učenicima prvoga razreda raditi na komunikacijskim vještinama. U trećem razredu ćemo ih naučiti proces medijacije i u 4. razredu odabrati najbolje učenike za klub medijatora. Na taj se način mogu osigurati dobri timovi medijatora koji će postojati u školi kontinuirano.

I nastavnici trebaju podršku

Treba reći da je moguće ostvariti trajan klub medijatora u jednoj školi, ako netko od učitelja dobije medijaciju u zaduženje kao izvannastavnu aktivnost, i ako su Učiteljsko vijeće i ravnatelj/ica senzibilizirani za ovu metodu rješavanja sukoba i podržavaju je. Osim toga, važna je i potpora Ministarstva znanosti i obrazovanja u smislu inicijative da komunikacijske vještine i medijacija budu obvezni programi na svim fakultetima koji obrazuju buduće učitelje i nastavnike, koji će onda s lakoćom to raditi u školama, na svojim radnim "amjestima". To bi bila potpora kvalitetnijoj komunikaciji i kreativnom rješavanju sukoba u učeničkim i nastavničkim kolektivima i, postupno, u cijelom društvu. ■

Vježbamo slušanje, 4. razred O.Š. "Vijenac"

Medijacijski forum jugoistočne Europe

Medijacijski forum jugoistočne Europe podržava suradnju i dobre prakse medijatora i stručnjaka iz Albanije, Bosne i Hercegovine, Hrvatske, Kosova, Makedonije, Crne Gore, Srbije i Slovenije

Kako je počelo

Projekt za integrativnu medijaciju (CSSP) je na temelju prethodna rada u Bosni i Hercegovini, Srbiji i Makedoniji (više o tome na str. 21) u listopadu 2005. godine organizirao radionicu umreživanja u Sarajevu. Sudjelovali su predstavnici/e inicijativa koje se bave različitim vidovima medijacije iz zemalja jugoistočne Europe. Rezultat te radionice je bila inicijativa za formiranje Medijacijskog foruma jugoistočne Europe (The South Eastern European Mediation Forum, u daljnjem tekstu SEEMF).

SEEMF okuplja medijatore i stručnjake iz Albanije, Bosne i Hercegovine, Hrvatske, Kosova, Makedonije, Crne Gore, Srbije i Slovenije na umreživanju i uspostavljanju održivih okvira za medijaciju jugoistočne Europe.

SEEMF je regionalna mreža koja podržava i unaprjeđuje dobru suradnju i dobre prakse lokalnih medijatora u zemljama jugoistočne Europe. Promovira sve oblike medijacije i umreživanje lokalnih i vanjskih mreža i organizacija.

Web stranica Forumu služi za razmjenu informacija i kao platforma medijatora i organizacija jugoistočne regije Europe.

Regionalna konferencija

Prva regionalna konferencija održana je u

Skopju, Makedonija, od 12. – 15. listopada 2006. Okupila je više od 70 profesionalaca medijatora. Konferenciju su podržale gđa. Elisabeth Müller, zamjenica njemačkog ambasadora, g. Sasho Vasilevski, zamjenik Ministra pravosuđa Republike Makedonije, g. Milco Kupev, predsjednik makedonskog Udruženja medijatora.

Sama konferencija je bila podijeljena u dva dijela. Prvi dio je bio interaktivan, s prezentacijama i raspravama o temama razvoja medijacije u regiji.

Drugi je dio, najvećim dijelom, bio usredotočen na trening i izgradnju kapaciteta, naglašavajući različite vrste medijacije i tehnika pregovaranja, kao što su medijacija u zajednici, pri sudu, obiteljska te

inter-etnička medijacija koja je ujedno odabrana za temu sljedeće konferencije u 2008. g.

Posljednjega dana konferencije razgovaralo se o budućnosti SEEMF-a uključujući njegovu strukturu, članstvo, održivost, jačanje suradnje i umreživanja, posebno u području korištenja i razvoja web - stranice.

Više od 70 profesionalaca su doista aktivno sudjelovali u ovoj konferenciji i donijeli dogovoru oko niza konkretnih i vrlo konstruktivnih prijedloga za budući rad Medijacijskog foruma.

Jedan od važnih poduhvata SEEMF-a 2007. godine bit će izrada priručnika za osnovni trening iz medijacije. ●●●

Prva regionalna konferencija: g. Dragan Dameski (Udruženje odvjetnika Makedonije), g. Sasho Vasilevski (Ministarstvo pravosuđa Republike Makedonije), g. Henrik Helmer (CSSP projekt za integrativnu medijaciju, Berlin), gđa Elisabeth Müller (Veleposlanstvo SR Njemačke) i g. Morten Dehli Andreassen (Veleposlanstvo Kraljevine Norveške).

Prva regionalna konferencija SEEMF-a, Skoplje 2006. Usuglašeni ciljevi, aktivnosti i struktura mreže.

SEEMF funkcionira kao neformalna jedinica. Upravni odbor čine nacionalni koordinatori. Predsjedavajućega biraju nacionalni koordinatori svake godine (rotirajuća funkcija). Koordinator mreže će biti trajna funkcija. Radne skupine se formiraju po potrebi od stručnjaka za određene projekte unutar Foruma.

Glavni zadaci i ciljevi SEEMF-a su:

- unaprijediti generalnu svijest građana o medijaciji, promovirati medijaciju kao alat rješavanja sukoba,
- organizirati treninge, edukaciju i kampanje izgradnje kapaciteta,
- standardizirati dobre prakse za medijaciju, izraditi Etički kodeks medijatora,
- uspostaviti dobru komunikaciju s ciljnim skupinama i drugim zainteresiranim dionicima,
- unaprijediti regionalnu suradnju i razmjenu informacija i iskustava među članicama,
- izraditi sveobuhvatnu web stranicu kao glavni izvor informacija o medijaciji,
- izraditi i održavati listu medijatora i organizacija iz regije koje se bave medijacijom.

Ciljevi SEEMF-a u 2007.

- podizanje svijesti javnosti o medijaciji i o SEEMF-u (okrugli stol o inter-etničkoj medijaciji (Ivana Gajović i Florent Hajrizi))
- podrška i promocija programa, treninga i edukacije o medijaciji (izrada priručnika za osnovni trening iz medijacije od strane Gordane Ristin, Jelene Arsić, Aleksandra Živanovića, Davora Babića, Nine Betetto, NDC (Nansen dijalog centra), Partners Kosova i AFCRa.)
- provedba aktivnosti osiguranja održivosti SEEMF-a
- izrada nacрта standarda prakse i Etičkog kodeksa medijatora
- uspostava dobre komunikacije sa svim relevantnim i zainteresiranim dionicima
- pospešivanje razmjene stručnosti među medijatorima profesionalcima (konferencija s glavnom temom "Medijacija između žrtve i počinitelja - obnavljajuća pravda") (pripreme za drugu regionalnu konferenciju SEEMF-a u 2008.)
- kontinuirano održavanje i unaprijeđenje SEEMF-ove web stranice, izrada novog logotipa za SEEMF (Florent Hajrizi)
- dizajniranje baze podataka (popis organizacija koje se bave medijacijom i medijatora u regiji)

Javite se koordinatorima zemalja članica SEEMF-a

Rasim Gjoka, (nacionalni koordinator za Albaniju)	gjoka@albaniaonline.net	+355-4248681
Aleksandar Živanović (nacionalni koordinator za BiH)	aleks_z@inecco.net	+387-65640161 (mob)
Srdan Šimac (nacionalni koordinator za Hrvatsku)	srdjan.simac@st.t-com.hr	+385-14896888
Shukrie Gashi (nacionalna koordinatorica za Kosovo)	partnerskosova@hotmail.com	+381-38543350
Žarko Hadži-Zafirov (nacionalni koordinator za Makedoniju)	hadzizafirov@gmail.com	+389-70359299 (mob)
Ivana Gajović (nacionalna koordinatorica za Crnu Goru)	igajovic@cg.yu	+381-81655299
Jelena Arsić (nacionalna koordinatorica za Srbiju)	jarsic@abaceeliyu.org	+381-112441568
Gordana Ristin (nacionalna koordinatorica za Sloveniju)	gordana.ristin@sodisce.si	+386-113664007

Svi koji žele otvoriti kontakt s Forumom, poslati informacije o svom radu, uspjesima, iskustvima, kapacitetima, podijeliti publikacije, informacije, uključiti se u rad foruma, sudjelovati u aktivnostima, projektima, okupljanjima foruma, mogu se javiti svojim nacionalnim koordinatorima ili otvoriti kontakt preko web stranice foruma s bilo kojom članicom ili pojedincem/kom.

Medijatori koji provode uspješne medijacije su promocija medijacije

mr.sc. Jelena Arsić

Drugi Opštinski sud u Beogradu počeo je pružati usluge medijacije i prije donošenja Zakona o medijaciji. Za sada su svi tipovi medijacije, s izuzetkom vršnjačke, pridruženi sudu

Medijacija pri sudu

Razvoj medijacije u Srbiji je počeo 2002. godine kada je Drugi opštinski sud u Beogradu počeo pružati usluge medijacije. U to su vrijeme jedine pravne osnove za medijaciju bile odredbe Civilnog kodeksa za sudsku nagodbu.

Zakon o medijaciji, koji je donesen u 2005., obuhvaća sve tipove medijacije, u oba slučaja – i kada se radi o sudu pridruženoj medijaciji i privatnom pružanju usluga. Zakon o medijaciji donosi pravila medijacijskog procesa u sporovima, a posebno imovinskim sporovima – pravni odnosi između fizičkih osoba i pravnih subjekata; trgovačkim i obiteljskim, administrativnim i krivičnim procesima, u kojima strane djeluju slobodno, osim u zakonom određenim situacijama kada je nadležan sud, ili neki drugi autoritet. Obiteljski zakon, Zakon o mirnom rješavanju radnih sporova, Zakon o maloljetnim prijestupnicima i Krivični zakon o zaštiti maloljetnika, Krivični zakon i Zakon o osiguranjima Srbije također sadržavaju odredbe relevantne za specifične oblike medijacije.

Tipovi medijacije koji postoje u Srbiji su civil mediation, obiteljska medijacija, medijacija u trgovačkim sporovima, sporovima oko zapošljavanja, medijacija između žrtava i počinitelja i vršnjačka medijacija. S izuzetkom vršnjačke medijacije, svi drugi tipovi medijacije su pridruženi sudu. Još ne postoji razvijena praksa privatne medijacije.

Rast i razvoj medijacije se očekuje u svim područjima (građanskom, kaznenom, trgovačkom) od kojih su trgovački i privatni građanski slučajevi najpogodniji za razvoj medijacije.

Trening za medijatore

Obuka medijatora u Srbiji je upravljana Regulacijom trening programa za medijatore donetim od strane Ministarstva pravde Republike Srbije. Bilo je par treninga iz medijacije koje su podržale različite međunarodne organizacije (USAID - United States Agency for International Development, ABA/CEELI, GTZ, European Agency for Reconstruction, International Financial Corporation, UNICEF, itd.). Nadalje, postoji jednogodišnji program specijalizacije za medijaciju na Fakultetu političkih nauka. Taj program zadovoljava zahtjeve Bolonjskog procesa kao i zahtjeve postavljene Regulacijom trening programa za medijatore.

Republički centar za medijaciju

Republički centar za medijaciju je osnovan u Beogradu 25. kolovoza 2006. Osnivači ovog centra su Ministarstvo pravde Republike Srbije, Narodna banka Srbije, beogradska Odvjetnička komora i Centar za prava djeteta. Centar ima odjele za trgovačke sporove, obiteljsku medijaciju, zapošljavanje, općenito civilnu medijaciju i medijaciju između žrtve i počinitelja, kao i zaseban odjel za sporove oko osiguranja čije slučajeve medijacijom rješava Narodna banka Srbije. Centar će biti kompetentna institucija za provođenje treninga za buduće medijatore, prema Regulaciji trening programa za medijatore, za izdavanje licenci medijatorima i održavanje liste medijatora, za određivanje medijatora slučajevima upućenim na medijaciju itd. Centar će također izraditi prvi prijedlog Standarda za medijatore.

Izazovi

Čini se da je glavni izazov s kojim se medijacija suočava u Srbiji je njezino istinsko

prihvatanje od strane pravosuđa, vlasti, pravnika i javnosti. Osim toga, problem predstavlja i kako regulirati naknadu medijatorima jer, za sada, većina medijatora radi volonterski. Kako bismo prebrodili te izazove potrebna je edukacija studenata unutar redovnog školskog programa (na razini sveučilišta), kao dodatak promociji medijacije kroz medije. Edukacija sudaca i pravnika o prednostima medijacije značajno bi podržala promociju medijacije jer se oni redovno susreću s potencijalnim korisnicima medijacije. Nadalje, dobro obučeni medijatori koji provode uspješne medijacije bi indirektno promovirali medijaciju i pomogli da se medijacija više koristi kao metoda rješavanja sporova. ■

Asocijacija medijatora Srbije

Asocijacija medijatora Srbije je osnovana u ožujku 2006. kao neprofitna nevladina organizacija s ciljem promoviranja dijaloga, tolerancije i medijacije kao načina mirnog rješavanja sporova u javnom, privatnom, profitnom i neprofitnom sektoru. Cilj asocijacije je podržati i unaprijediti medijacijsku praksu u Srbiji kroz razvoj standarda za medijatore, podržavajući trajnu edukaciju o medijaciji, kroz suradnju s drugim sličnim lokalnim i međunarodnim udruženjima i organizacijama, čime se utječe na društvo kao cjelinu da prepozna vrijednost mirnog rješavanja sporova.

info

Asocijacija medijatora Srbije

Ruska I, 11000 Beograd, Srbija
tel: +381 11 26 50 258
www.medijacija.org

Poslovi medijacije zakonom preneseni na udruženje medijatora

Aleksandar Živanović, član Upravnog odbora Udruženja medijatora Bosne i Hercegovine

Većinu predmeta medijacije u centrima za medijaciju u Banja Luci i Sarajevu čine privredni, a zatim radni sporovi

Udruženje medijatora BiH

Udruženje medijatora u Bosni i Hercegovini osnovano je u martu 2002. godine s ciljem stvaranja uslova za uvođenje medijacije kao alternativne metode za rješavanje sporova u Bosni i Hercegovini.

Udruženje je učestvovalo u izradi Zakona o postupku medijacije, koji je usvojen 2004. godine, i Zakona o prenošenju poslova medijacije na udruženje medijatora, usvojenog 2005. godine. Ovim zakonima regulisan je postupak medijacije u Bosni i Hercegovini i ovlaštenja za pružanje usluga medijacije prenesena su na naše Udruženje. Udruženje se financiralo preko donacija, a sada nastoji osigurati održivost naplaćivanjem usluge.

Aktivnosti Udruženja medijatora u BiH:

- pružanje usluga medijacije,
- pružanje usluga obuke za medijatore i certifikovanje medijatora,
- pružanje usluga posebnih programa obuke za sudije, advokate, korisnike medijacije i druge zainteresovane grupe,
- praćenje dostignuća u razvoju medijacije u regiji i svijetu.

Za dvije godine rada u Banjoj Luci i više od godinu dana rada u Sarajevu održano je više od 550 medijacija. Od toga 60% okončano je sporazumom stranaka koje su u većini slučajeva izvršile preuzete obaveze. Vrijednost potpisanih sporazuma je oko 16.000.000 konvertibilnih maraka.

Članstvo Udruženja medijatora čine sudije, advokati, ekonomisti, prosvjetni radnici, psiholozi, novinari i ljudi drugih profesija koji su stekli sposobnosti i vještine za pomoć drugima u rješavanju sporova.

Udruženje medijatora ima šest trenera sa višegodišnjim iskustvom u podučavanju o medijaciji, rješavanju sukoba i pregovaranju u Bosni i Hercegovini, Srbiji, Makedoniji i Kanadi.

Centri za medijaciju u Sarajevu i Banjoj Luci

Centre za medijaciju otvorili su Međunarodna finansijska korporacija i Udruženje medijatora u BiH, i to 2004. u Banjoj Luci, a 2005. u Sarajevu. Većinu predmeta u tim centrima čine privredni, a zatim radni sporovi.

Kroz dvije godine u 550 medijacija potpisano sporazuma za oko 16.000.000 konvertibilnih maraka

U Centru za medijaciju Banja Luka do kraja oktobra 2006. godine održano je ukupno 476 medijacija, od kojih je 15 još uvijek u toku. Sporazumom je riješeno njih 274, što predstavlja blizu 60% od ukupnog broja završenih medijacija. Ovi sporazumi su rezultirali oslobađanjem više od 16 miliona konvertibilnih maraka koji su bili blokirani u dugotrajnim parnicama.

U Centru za medijaciju Sarajevo održane su 84 medijacije, a 8 je još u toku. Od završenih medijacija, sporazumom je okončano 35, što je 46% od broja završenih medijacija. Deblokirano je oko 570 hiljada konvertibilnih maraka.

I dalje se obučavaju novi medijatori

U organizaciji Međunarodne finansijske korporacije (IFC), u oktobru 2006., u Banjoj Luci i Sarajevu održani su treninzi, "Medijacija u praksi", sa posebnim fokusom na medijaciju u privrednim sporovima. Obuku su proveli treneri Centra za efektivno rješavanje sporova (CEDR) iz Londona, jedne od vodećih organizacija za alternativno rješavanje sporova u Velikoj Britaniji.

U organizaciji Centara za edukaciju sudija i tužilaca iz Federacije BiH i Republike Srpske i Vijeća Evrope, u septembru je održan seminar "Kako prepoznati predmet za postupak medijacije". Učesnici su bili sudije iz sudova širom BiH, koji treba da ovo znanje prenose u svojim sudovima radi efikasnijeg izdvajanja predmeta i omogućavanja stranama u sporu pristup medijaciji.

Potrebno je organizovati obuku o medijaciji za posrednike u porodičnim predmetima.

Napredni trening, obuku potrebnu za upis u registar medijatora, završilo sto novih medijatora iz različitih gradova Bosne i Hercegovine. ■

info

Udruženje medijatora u BiH

Kaptol 5, 71000 Sarajevo, BiH
Tel/fax: +387 33 215 825
e-mail: medijacija@epn.ba

Voždovačka 3, 78000 Banja Luka, BiH
Tel/fax: +387 51 316 682
e-mail: maja@umbih.co.ba

Integrativna medijacija

Henrik Helmer

U 55 općina u Bosni i Hercegovini provedeno je preko 185 lokalnih medijacija kao podrška mirovnom procesu

Medijacija kao podrška mirovnom sporazumu

Projekt za integrativnu medijaciju (Christian Schwarz-Schilling Project -CSSP) je izrastao iz rada Dr. Christiana Schwarz-Schillinga, umirovljenog saveznog ministra (Njemačka) koji je kao međunarodni medijator radio u Bosni i Hercegovini između 1995 i 2004. Na zahtjev bosanskih i hrvatskih vlada, i uz podršku međunarodne zajednice, kao medijator je sa svojim timom posjetio mjesta u kojima su sukobi i potreba za dijalogom bili najveći i najteži za riješiti. Stoga se mandat medijatora, u formi, stilu i aktivnostima, razvio na temelju potreba i uz uvažavanje lokalne političke dinamike, a ne u mandat za pomoć lokalnim vođama oko sukoba koji su nastali pri provedbi mirovnog sporazuma u Bosni i Hercegovini.

U deset je godina kao medijator proveo preko 185 lokalnih medijacija u 55 općina. Nakon mandata koji je završio u prosincu 2004. godine, osnovan je Projekt za integrativnu medijaciju osnovan kako bi, za druge dijelove jugoistočne Europe bile prikupljene naučene lekcije o metodama medijacije korištenima u Bosni. Tijekom 2006. g. dr. Schwarz-Schilling

je preuzeo ured kao Visoki predstavnik Evropske Unije u Bosni i Hercegovini. Za vrijeme trajanja ovog mandata nije više bio aktivno uključen u medijacije.

Rad na terenu

Projekt za integrativnu medijaciju provodi nekoliko projekata na zapadnom Balkanu, posebno na Kosovu, u Makedoniji i Srbiji. Na Kosovu provodi medijaciju u zajednici koja uključuje sve lokalne dionike. U Srbiji radi s Agencijom za ljudska i manjinska prava (the Agency for Human and Minority Rights) na razvoju medijacije na lokalnoj razini, unutar okvira Antidiskriminacijskog zakona, a u Makedoniji radi s ključnim vođama Struge na izgradnji njihovih kapaciteta za profesionalne političke pregovore. Projekt za integrativnu medijaciju je proveo i nekoliko projekata u Aziji, posebno u Sri Lanki i Vijetnamu. Osnovni fokus svih projekata je trening na temu rod/spol, profesionalna komunikacija i vještine pregovaranja, medijacija i umreživanje stručnjaka iz područja rješavanja sukoba.

Projekt za integrativnu medijaciju je pokrenuo inicijativu za osnivanje medijacijskog foruma za jugoistočnu Europu (SEEMF).

CSSP sponzorira Njemački parlament i Ministarstvo vanjskih poslova Njemačke kroz Pakt o stabilnosti za jugoistočnu Europu i kroz sredstva Austrijske agencije za razvoj.

Metodologija integrativne medijacije

Integrativna medijacija je sustavna metoda rješavanja sukoba na lokalnoj razini kroz integrativne procese koji kreću od građana prema institucijama lokalne vlasti. Zamisljena je tako da odgovornost za provedbu mirovnih procesa ostaje u rukama lokalnih vođa, osiguravajući medijaciju kao vjerodostojnu alternativu nametnutim rješenjima. Osnažuje i uključuje ljude u inicijative za rješavanja sukoba, čime pridonosi održivosti tih inicijativa. Okupljajući dionike na različite načine u integrativni proces, otvara prostor za nadilaženje prepreka postizanju konsenzusa i pomaže lokalnim vođama u njihovim nastojanjima da razviju demokratske strukture u područjima opterećenim sukobima. Integrativna medijacija se temelji na ideji da vanjska perspektiva, koja podržava lokalne inicijative i usredotočuje se na potrebe sukobljenih strana, osnažuje samoinicijativnost, kreativno mišljenje i rješavanje problema.

Predstavnici općina Rahovec i Orahovac na medijaciji o međuetničkim sukobima u zajednici

info

CSSP - Projekt za integrativnu medijaciju

Deutscher Bundestag
Büro Dr. Schwarz-Schilling
Platz der Republik 1
11011 Berlin – Germany
Tel. : +49 30 227-77417
Fax : +49 30 277-76417
info@cssproject.org
www.cssproject.org
<http://seemf.cssproject.org>

Pet godina mirenja u Sloveniji

Gordana Ristin

Članak je osobni stav i rezultat osobnih iskustava autorice, jedne od prvih sudaca i sutkinja entuzijasta koji već pet godina ulažu u uvođenje mirenja u sudove u Sloveniji, i bez čije svesrdne pomoći i podrške niti mirenje u Hrvatskoj danas ne bi bilo na tako dobrom putu

Prvi poticaji

Krajem 2001. godine grupa sudaca dobila je poziv State Departmenta i mogućnost odputovati u Boston i tamo proći osnovni trening za izmiritelje. Program je organizirala njihova udruga sudaca.

Vidjeli smo medijacije na svim razinama društva: sudu pridružene postupke, medijaciju u općini, u okviru odvjetničke komore, gospodarske medijacije u privatnome centru... Tada sam se prvi put susrela sa pojmom alternativnog načina rješavanja sporova i sa dosta sumnje se pitala: može li se to primjenjivati kod nas. Ali, kako smo obećali sponzorima da ćemo početi sa postupcima medijacija, u 2002. godini "skočili smo u vodu":

Uspješno riješeno preko 1 200 spisa

Okružni sud u Ljubljani je počeo pilot - program mirenja. Rezultati: u četiri godine bilo je uspješno riješeno preko 1 200 spisa, što znači oko 60 %-tni uspjeh.

Mirenje na Okružnom sudu u Ljubljani

Tijekom tih godina dobili smo sredstva PHARE programa iz EU. U tom programu treneri iz Nizozemske obučili su još oko 40 novih izmiritelja, a među kojima smo i mi prošli napredne programe edukacije, a poslije i obuku za trenere. Nakon toga smo sami počeli sa edukacijom dodatnih izmiritelja. Tako sada pri Okružnom sudu u Ljubljani ima 100 izmiritelja: ima sudaca, većina su odvjetnici, a ima i psihologa i socijalnih radnika.

Mirenje: postizanje pravde na način da sukobljene strane rješavanje spora uzmu u svoje ruke

Kako u Republici Sloveniji nema zakona o medijaciji, sud propisuje pravila a stranke sklapaju ugovor o medijaciji u kojem su dogovorena osnovna načela (u

Republici Hrvatskoj o tome ima poseban Zakon o mirenju).

Što javnost zna o mirenju

Prvi izmiritelji u Sloveniji (sudac Aleš Zalar i mala grupa nas sudaca) shvatili su da je izuzetno važno promovirati mirenje u Sloveniji, kao način postizanja pravde po kojem obje stranke uzmu rješavanje spora u svoje ruke i odgovorno pristupe mirenju, a izmiritelj samo pomaže da one same nađu rješenje, ili im predlaže više načina traženja rješenja.

Nakon mnogih članaka u novinama, pojavljivanja na TV i radiju, a posebno nakon dobrih iskustava onih koji su prošli postupak mirenja, u našoj javnosti se stvara predodžba o mirenju kao nečemu dobromu za stranke. Kako imamo puno izmiritelja odvjetnika, oni predlažu postupak mirenja i kada zastupaju stranke. Jako je interesantno čuti da se predsjednici sudova, gdje nema mogućnosti mirenja, nađu u nedoumici kada stranke i odvjetnici traže mirenje. A kako i za Sloveniju važi Preporuka o obiteljskom pravu, br. 98, koju je primio Odbor ministara Vijeća Evrope 21-1-1998., a koja traži da države nude mirenje na područ-

Od potrošačkih sporova do mirenja u mjesnim zajednicama

Mirenja u Sloveniji ima još na području potrošačkih sporova (Centar za mirenje pri Udruženju osiguravajućih organizacija Slovenije), a i na zasebnom području, ali u okviru nevladinih organizacija (Pravno-informacijski centar u Ljubljani, Centar za nenasilnu komunikaciju). Skromni počeci mirenja su u školama, a nemamo mirenja na području kolektivnih, ni pojedinih radnih, sporova. Posljednji spor između lokalnog stanovništva i Roma, u mjestu Ambrus, pokazao je da je potrebno hitno početi s mirenjima u mjesnim zajednicama, kao i bilo koje oblike multikulturalne medijacije.

U rujnu 2006. godine oformili smo Udrugu izmiritelja Slovenije koja ima 70 članova i svaki dan je sve jača. Jako mi je drago da sam upoznala puno izmiritelja iz Hrvatske i zadivljuju me njihovi uspjesi. Uvjerena sam da ćemo zajedničkom suradnjom i učenjem steći puno iskustava i pomoći našim zajednicama da bolje žive.

ju obiteljskih sporova, u pripremi je novi obiteljski zakonik. Tako će biti ponuđena medijacija, van suda i na sudu nakon podnošenja tužbe, a za stranke će to biti besplatno, što znači da će je morati plaćati država. Najbolji rezultat se, naime, pokazao u obiteljskim sporovima, gdje nudimo prije razvoda braka i mirenje na području podjele imovine. Čak ni u naprednim skandinavskim zemljama država ne plaća izmiritelja u sporovima zbog podjele bračne imovine. U našim programima se pak pokazalo da je često to "kočnica" koja prouzrokuje zastoje u mirenju, kada se roditelji maloljetne djece razvode.

Promijeniti odnos ili samo riješiti spor

Može li mirenje u građanskom sporu promijeniti odnos između stranaka ili samo riješiti konkretni spor?

Kao edukatorica budućim izmiriteljima uvijek upozoravam kandidate da je krajnje opasno ići u mirenje sa takvim "pustim" željama. Izmiritelj koji uvijek kreće u mirenje kao "spasilac" slabije stranke (žrtve), nesvjesno se stavlja na njenu stranu, a jaču stranku gurme u položaj agresora. To se u psihoterapiji zove "dramski trokut" i uvijek je patološko stanje. Kada se "agresor" grčevito brani, žrtva ojača i počne ga napadati, izmiritelj se ljuti jer mu mirenje ne uspjeva, pa on počne progoniti onu stranu koja se ne nagodi, a na kraju ostane plaćujući kao žrtva, jer je tako puno truda uložio, a oni nezahvalni tako malo...

Do preokreta dolazi kada strane u sporu shvate što je drugomu važno i to uvažavaju

Ipak me je nekoliko slučajeva naučilo da, kada se pokaže da stranke imaju sućuti jedna za drugu, može doći do validacije i preokreta u njihovom odnosu; tada će obično doći vrlo brzo do nagodbe, a odnos će biti bitno promijenjen.

Primjer: dva starija supružnika su se razvodila, sin je odrastao i otišao od kuće, a oni su se sporili oko velike imovine. Došli su kao neprijatelji i sve je bilo

sporno: koliko dugo su sticali imovinu, tko je više doprinio i što su uopće skupa stekli. Kako nije ni jedna tehnika pomogla, odlučila sam se na tehniku piramide vrijednosti. Počeli smo tražiti što im je od imovine (nije bitno čije) najvažnije i najdraže. Kad su, nakon trećeg sastanka, počeli shvaćati što je zapravo drugome važno i to uvažili, došlo je do velikog preokreta i sklopili su sporazum. Na kraju su, skupa s odvjetnicima koji su znali samozatajno pustiti stranke da pričaju pravno nevažne činjenice (sjećanja gdje su proveli prvu bračnu noć...), otišli na piće, pa čak i dogovorili sastanak kod sinovljeve familije.

Mogla bih reći da u građanskim sporovima treba prvenstveno pomoći da se rješava spor, a ako shvatimo logiku koja je u osnovi spora, možemo pomoći strankama da promjene odnos. Ipak, po formuli: manje je više!

Jako je važno shvatiti da mirenje nije psihoterapija i ne mijenja ljude!

Zašto su medijacije pri sudu tako uspješne

Kako nemamo tradicije, ni pravne kulture mirenja, nego bi svi na sud, treba da sudci i odvjetnici strankama pomognu da se odluče pokušati mirenje. Ipak ljudi vjeruju sudcima i ako se mirenje dešava pod okriljem suda, ljudi će prije prihvatiti tu mogućnost.

Naši ljudi vole doći na sud

A naši ljudi i vole doći na sud, pa da baštamo kažu onome drugome što ga ide, i tek onda može početi mirenje.

Posebne vještine i tehnike mirenja

Puno sudaca i odvjetnika govori: "Pa mi smo izmiritelji svaki dan; ja imam puno pogodbi u svojoj praksi!" To je sve istina, a i ja sam kao prvostepeni sudac imala jako puno pogodbi. Sada znam da sam vrlo dobro i otvoreno sudila, pa su stranke prihvaćale moj način praktiranja "otvorenog pravosuđa".

Danas znam da to nije mirenje, jer me nije zanimala pozadina spora, a kamoli

odnos između stranaka. Ponekad mi je intuitivno uspjelo pomiriti stranke, a da nisam znala "što sam to rekla, da su se smirili i sklopili nagodbu".

Ako definiramo pojam "vještine" kao "kako raditi", a pojam "tehnik" kao "što raditi", da dođemo do željenog cilja (tj. kako pomoći strankama da nađu zajedničko rješenje spora koje je za njih najbolje), onda znamo da nas u postupku mirenja čeka puno koraka ka željenome cilju. Što bolje znam hodati, brže ću do cilja: ako poznajem tehnike, i to veliki broj njih, brže i bolje ću moći pomoći strankama da dođu do cilja.

Postupak mirenja se "primio"

Postupak mirenja se u Sloveniji "primio". Zdravo sjeme palo je na plodno tlo. Moja iskustva kao izmiriteljice su pozitivna. Zaista mislim da u pojam pravne i socijalne države ide ne samo da omogućiti ljudima pristup do suda, nego i da im omogućiti pristup do alternativnog načina rješavanja sporova.

Pravna i socijalna država treba omogućiti građanima i alternativno rješavanje sporova

Ima sporova koji nisu za mirenje i tada treba država omogućiti suđenje u razumnom roku. Ali isto tako ima i sporova gdje i odlična presuda ne može spriječiti nove i nove sporove, jer je između stranaka, negdje daleko u pozadini, ostao prikriven pravi spor koji se ne može postaviti u obliku tužbenog zahtjeva. Kako kad starac bratu napiše u tužbenom zahtjevu: "Da tebe roditelji nisu više voljeli nego mene, dao bih ti onaj dio ostavštine koji ti po zakonu pripada!" ■

Autorica je sudkinja Višeg suda u Ljubljani, medijatorica i trenerica medijatora. Usavršava se u području psihoterapijskog pravca "transakcijska analiza" pod stručnim vodstvom dr. Zorana Milivojevića.

Počelo se s najtežim

Prof. dr. sc. Nivex Koller-Trbović
Prof. dr. sc. Antonija Žižak

Jedini model izvansudske nagodbe u predkaznenom postupku prema maloljetnicima i mlađim punoljetnim osobama primjenjuje se uspješno pet godina u Republici Hrvatskoj. Može li se očekivati njegova prilagodba na područje odraslih osoba u kaznenom pravu?

Projekt izvansudske nagodbe u Hrvatskoj

Projekt *Izvansudska nagodba u predkaznenom postupku prema maloljetnicima i mlađim punoljetnim osobama* u Republici Hrvatskoj je prvi i, do sada, jedini takav pristup i model u kaznenom pravu u Hrvatskoj. Dosadašnji rezultati višekratnih evaluacija nedvojbeno govore u korist modela, njegove kvalitete i učinkovitosti. Projekt je započeo 2000. godine, a suradno su ga provodili Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi RH, Državno odvjetništvo RH, Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet Sveučilišta u Zagrebu i Udruga Neustart iz Graza, Austrija. Provođenje projekta financijski su omogućili UNICEF i Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi RH. (više o modelu na str. 27)

Edukacija i procedure

Prva faza projekta trajala je oko godinu i pol dana. Bila je usmjerena na edukaciju tima stručnjaka (djelatnika centara za socijalnu skrb, državnih odvjetništava i drugih institucija za djecu i mlade s poremećajima u ponašanju, pretežito socijalnih pedagoga, socijalnih radnika i pravnika) te na pripreme za početak rada stručnih službi za izvansudsku nagodbu u tri grada uključena u projekt (Zagreb, Osijek i Split). Trebalo je pripremiti dokumentaciju, formulare, protokole i slične formalnosti, tiskati letak za informiranje stranaka, oznake za službe i sl. Stručne

službe za izvansudsku nagodbu u sva tri grada su lokacijski bile vezane uz centre za socijalnu skrb, ali su radile u poslijepodnevnim terminima kako bi se, makar formalno, odvojio njihov rad od redovitih aktivnosti centara za socijalnu skrb i redovitih poslova stručnih djelatnika. Kroz sljedećih godinu i pol nastavljena je edukacija, započeo pilot projekt primjene modela izvansudske nagodbe i provođena je supervizija početnog rada. Završetak službene edukacije označio je završetak prve faze projekta, nakon više od tri godine.

Izvansudska nagodba je reakcija države na kazneno djelo bez pokretanja kaznenog postupka

Praksa uz superviziju

U drugoj fazi projekta nastavilo se s primjenom izvansudske nagodbe u Zagrebu, Osijeku i Splitu, uz organiziranje redovitih supervizijskih susreta za cijeli projektni tim u nazočnosti edukatora i voditelja projekta. Odvijale su se supervizije i unutar svakog tima u pojedinom gradu, a i sustručnjačke supervizije. Sa supervizorima iz Austrije se kontaktiralo

i telefonski, e-mailom i sl., radi supervizije rada na pojedinačnim slučajevima koji su bili opisani i opisi poslani supervizorima, ili u slučaju potrebe za dodatnom ili hitnom supervizijom. Nastavljeno je i s daljnjim segmentima edukacije. Ta je faza rada na projektu završila u jesen 2006. godine.

Zakonske pretpostavke

Pretpostavke za primjenu izvansudske nagodbe u hrvatskoj praksi našli smo u izmjenama Zakona o sudovima za mladež (ZSM, 1997.) kojima je značajno prošireno načelo oportuniteta: državni odvjetnik može odluku o nepokretanju sudskog postupka uvjetovati spremnošću maloljetnika, ili mlađeg punoljetnika, da izvrši jednu, ili više, od sljedećih obveza navedenih u čl. 64 ZSM-a:

1. da prema vlastitim mogućnostima popravi ili nadoknadi štetu počinjenu kaznenim djelom;
2. da se uključi u rad humanitarnih organizacija, ili u poslove komunalnog ili ekološkog značenja;
3. da se, uz suglasnost maloljetnikovog zakonskog zastupnika, podvrgne stručnom medicinskom postupku, ili postupku odvikavanja od droge ili drugih ovisnosti;
4. da se uključi u pojedinačni ili skupni rad u savjetovalištu za mladež.

Na taj način ZSM je otvorio mogućnosti kreiranja novih i drukčijih pristupa u

Do 2012. obuhvatiti cijelu Hrvatsku

Treća faza projekta izvansudske nagodbe u predkaznenom postupku prema maloljetnicima i mlađim punoljetnim osobama ima za cilj proširiti model rada na područje cijele Republike Hrvatske, kao i na područje odraslih osoba u kaznenom pravu. Model je našao svoje mjesto i u Strategiji Ministarstva pravosuđa RH vezano uz razvoj alternativnih načina rješavanja sporova. Predviđa se da će do 2012. godine na području cijele Hrvatske biti 21 stručna služba za izvansudsku nagodbu, te je Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi RH započelo edukaciju potrebnih stručnjaka. Planira se, i potrebno je, učiniti više nego do sada na promociji modela izvansudske nagodbe u zemlji i inozemstvu, na očuvanju kvalitete i poštovanju standarda rada i na umreživanju stručnih službi za izvansudsku nagodbu unutar i izvan zemlje. To su poslovi na kojima će intenzivnije raditi Udruga za izvansudsku nagodbu, koja je osnovana 2003.

rješavanju maloljetničke delinkvencije orijentacijom upravo na alternativne i neformalne sankcije.

Te prostore bilo je moguće “ispuniti” na različite načine, a mi smo se usmjerili na one koji su značajnije u suglasju sa suvremenim tendencijama, pravima i preporukama koji proizlaze iz brojnih dokumenata (primjerice, Konvencija o pravima djeteta UN iz 1989. g., Standardna minimalna pravila UN-a iz 1985. Društvene reakcije Vijeća Europe na maloljetničku delinkvenciju iz 1987. g. i sl.). U tom kontekstu model izvan-sudske nagodbe u Hrvatskoj realiziran je u okviru posebne obveze da maloljetnik, ili mlađi punoljetnik, prema vlastitim mo-

gućnostima popravi, ili nadoknadi, štetu počinjenu kaznenim djelom, u susretu s oštećenikom u Stručnoj službi za izvan-sudsku nagodbu, uz profesionalno vođenje posrednika (medijatora).

Žrtva i počinitelj dogovaraju nadoknadu emocionalne i materijalne štete

Alternativne sankcije

Riječ je o jednoj od mjera “diverzije”, odnosno reakciji države na počinjeno kazneno

djelo bez pokretanja kaznenog postupka. To je iznimka od načela legaliteta kaznenog progona. Danas sve moderne države svijeta potiču alternativne i neformalne sankcije, prije svega prema maloljetnim počiniteljima kaznenih djela, posebice one kojima je cilj susret počinitelja i žrtve radi postizanja međusobnog dogovora o nadoknadi emocionalne i materijalne štete.

Šire i dugoročnije gledano radi se o uspostavi socijalnog mira i prevenciji recidivizma. Time dolazi do promjena u profesionalnim i društvenim ulogama te do otvaranja novih područja rada sa žrtvom i zajednicom. To zahtijeva stjecanje novih znanja i vještina, ali i kreiranje drukčijih organizacijskih uvjeta. ■

Službe za izvansudsku nagodbu

U Hrvatskoj, budući da prema zakonu centri za socijalnu skrb bdiju nad izvršenjem mjera prema maloljetnicima i mlađim punoljetnicima, službe za izvansudsku nagodbu organizirane su prema realnim mogućnostima, no, slijedeći nužne standarde kvalitete. Tako je u Zagrebu Služba oformljena pri Gradskom centru za socijalnu skrb i u njoj radi 6 posrednika, jednom tjedno, izvan radnog vremena. U Osijeku radi 5 posrednika u prostorijama Centra za socijalnu skrb, ali izvan radnog vremena, tj. u popodnevnim satima, a slična je situacija i u Splitu. Tako službe i posrednici mogu, barem formalno, biti vremenski, ponegdje i prostorno, dislocirani te izbjeći konflikt profesionalnih uloga.

Dosadašnja iskustva s izvansudskom nagodbom u RH

Iskustvo na 400 predmeta, a evaluacija provedena na 175 završenih predmeta u Stručnoj službi za izvansudsku nagodbu Zagreb

Do sada je kroz stručne službe u Zagrebu, Splitu i Osijeku prorađeno oko 400 slučajeva / predmeta. Nekoliko ključnih rezultata evaluacije dosadašnjeg rada u potpunosti podupiru učinkovitost modela: poštuju se kriteriji upućivanja u izvansudsku nagodbu; generalna uspješnost iznosi oko 75%-80% postignutih nagodbi, poštuju se i standardi kvalitete provedbe, a recidivizam je manji nego kod drugih sankcija; počinitelji i oštećenici u najvećem broju anketiranih sudionika su zadovoljni procesom posredovanja i izvansudske nagodbe.

Nije riječ o beznačajnim deliktima

Najzastupljenija su kaznena djela teške krađe (35%), zatim teške tjelesne ozljede (24%), krađe (19%), dok sa znatno

manjim sudjelovanjem slijede uništenje i otuđenje tuđe stvari, nasilničko ponašanje, izazivanje prometne nesreće, dovođenje u opasnost života i imovine općeopasnom radnjom ili sredstvom, prijetnja, tjelesna ozljeda, oduzimanje tuđe pokretne stvari, lažno prijavljivanje kaznenog djela, te teška kaznena djela protiv okoliša.

Recidivizam manji nego kod drugih sankcija

Važno je suočenje počinitelja i oštećenika

Prema kriterijima za upućivanje u izvansudsku nagodbu poželjno je da ošte-

ćenik bude fizička osoba (radi nužnosti suočavanja počinitelja i žrtve) i da prednost imaju osumnjičeni kojima je to prvo kazneno djelo. Tako se je u 94% provedenih slučajeva radilo o fizičkim osobama koje su bile oštećenici. Kada je oštećenik pravna osoba, dolazi do susreta osumnjičenika i zastupnika te institucije. Također, u 94% slučajeva počiniteljima je to bilo prvo kazneno djelo.

U 95% slučajeva osumnjičeni su osobe muškog spola. Podjednako su zastupljeni stariji maloljetnici, kao i mlađi punoljetnici, dok mlađi maloljetnici participiraju s 22%. 85% je polaznika obrazovnog procesa, ili su zaposleni (manji dio). Kod 93% osumnjičenika nije evidentiran raniji tretman u Centru za socijalnu skrb.

Uspješnost kao učinkovitost

Trajanje izvansudske nagodbe do mjesec dana bilo je u 49% slučajeva, od mjesec

Najčešća primjena kod teških krađa, teških tjelesnih ozljeda i kod krađa

do tri mjeseca u 32%, a od 3-6 mjeseci u 14% slučajeva.

Sporazum je postignut u 88% slučajeva kada su klijenti pristali na izvansudsku nagodbu, a uspješno je izveden u 92% slučajeva. Najčešći način popravka ili nadoknade štete počinjene kaznenim dje-

Sporazum proveden u 92% slučajeva

lom odnosi se na ispriku uz materijalnu naknadu (58%), samo ispriku (26%) te

samo materijalnu naknadu (6%), dok su drugi načini, iako relativno brojni, zastupljeni u manjem omjeru. Od ukupnog broja ispitanika (175) recidiviralo je njih 9,7%, što je znatno niže od prosječne

Sporazum postignut u 88% slučajeva

stope recidivizma maloljetnih delinkvenata u Hrvatskoj (iznad 30%).

A samo sam provozao motor

Posrednica Ana Bakšić, socijalna pedagoginja, Stručna služba Zagreb

Standardnom metodom vodila sam nagodbu između maloljetnika koji je počinio krađu motora u vlasništvu auto - škole i vlasnika-instruktora kome taj motor služi kao sredstvo za rad. Predmet je upućen iz Državnog odvjetništva nakon zaprimanja kaznene prijave. Pozvala sam maloljetnika u pratnji njegovog oca. Priznao je kazneno djelo i prihvatio odgovornost te pristao na izvansudsku nagodbu.

Međutim, nastojao je umanjiti značenje počinjenoga djela navodeći da motor vrijedi oko 1.000,00 kn, da je riječ o beznačajnom iznosu, da je on mislio da je motor na cesti, pa se provozao itd. Oštećenik je također pristao na izvansudsku nagodbu jer je vidio lako rješenje za nadoknadu materijalne štete.

Kada su specificirani troškovi potraživanja oni su znatno narasli u odnosu na navedene u kaznenoj prijavi. Iznos potraživanja, i onoga što su oni morali uložiti u taj motor da bi ga osposobili za vožnju, popeli su se negdje na 8.000,00 kn u što su bila uračunata i dva tjedna nemogućnosti rada na tom motoru i neostvarivanja zarade koja bi, otprilike, iznosila oko 6.000,00 kn.

Na zajedničkom razgovoru prvo je oštećeni dobio priliku točno reći koje su štete njemu nanesene iznoseći specifikaciju svih troškova. Na maloljetniku se vidjela zabrinutost jer je uvidio da se ne radi o beznačajnoj stvari. Emocionalno je to teško podnio i iskreno se ispričao oštećeniku - tek je sada shvatio težinu kaznenog djela i koju posljedicu za njega ono može imati. Ispriku je oštećeni vrlo rado i spremno prihvatio. Rekao je da je i on bio mlad, da i on ima djecu, i da se to moglo dogoditi svakom mladiću.

Dogovor je bio usmjeren na to da maloljetnik nadoknadi štetu od svog prihoda putem prakse, a oštećenik se odrekao zarade od 6.000,00 kn. Maloljetnik je ponudio svoju zaradu kroz određeno razdoblje. Postignut je kompromis da maloljetnik kroz tri mjeseca isplati oštećeniku iznos od po 1.000,00 kn, 500,00 kn od svoje zarade a otac će mu mjesečno posuditi 500,00 kn. Cilj je da maloljetnik plaća sam, a ne da plaćaju njegovi roditelji.

Prije 15 dana oni su uplatili zadnji obrok od 1.000,00 kn.

Udruga za izvansudsku nagodbu i posredovanje u kaznenom postupku

Osnovana 2003. godine

Adresa: Svetog Mateja 126, Dugave, Zagreb

Predsjednik: Saša Petrić, soc. radnik

Zamjenica: dr.sc. Vesna Gmaz-Luški, prof. defektolog

Tajnica: Davorka Lalić-Lukač, prof. defektolog

Standardi edukacije i provedbe izvansudske nagodbe za postojeće i buduće stručnjake / posrednike su definirani.

Članstvo: 24 člana/ice

Član/ic/om može postati svaki poslovno sposoban državljanin RH visoke stručne spreme, iz područja društveno-humanističkih znanosti, koji je osposobljen za provođenje izvansudske nagodbe i posredovanje u rješavanju sukoba prema standardima i edukaciji, ima certifikat, te koji na određen način participira u radu udruge i/ili stručne službe (radi kao posrednik/ca u službi, ili savjetnik/ca u državnom odvjetništvu, radi na edukaciji i superviziji medijatora po navedenom modelu, sudjeluje u projektnom radu, u evaluaciji neposrednog rada i sl.).

Model izvansudske nagodbe u kaznenom postupku

Prof.dr.sc. Nivex Koller Trbović
Prof.dr.sc. Antonija Žižak

U Austriji i Njemačkoj više od dvadeset godina postoji iskustvo djelovanja u izvansudskoj nagodbi za maloljetne i odrasle počinitelje kaznenih djela. Prema njihovom modelu razvijen je hrvatski model

Model izvansudske nagodbe u kaznenom postupku prema maloljetnicima i mlađim punoljetnim osobama (primjenjiv i na odrasle osobe u kaznenom postupku) razvijen je u Hrvatskoj prema austrijskom modelu izvansudske nagodbe (ATA - Aussergerichtlicher Tatausgleich) i njemačkom modelu nagodbe između počinitelja i žrtve (TOA - Toeter-Opfer-Ausgleich). (O praktičnim iskustvima vidi prethodni članak, str. 25)

Sukob vratiti sudionicima i umanjiti štetu

Osnovna ideja i cilj izvansudske nagodbe je da se konflikt, koji postoji između dvije ili više strana, a koji je nastao počinjenjem kaznenog djela, opet "vratiti" tim sudionicima i uz pomoć profesionalnih posrednika riješi. Polazi se od pretpostavke da osoba koja je počinila kazneno djelo treba preuzeti odgovornost za počinjeno djelo, i biti spremna susresti se s oštećenikom te, u skladu s mogućnostima i prema zajedničkom dogovoru, popraviti ili nadoknaditi počinjeno štetu.

**Preduvjet:
osoba preuzima
odgovornost za
počinjeno kazneno djelo**

Pritom treba biti jasno da izvansudska nagodba nije ekvivalent materijalnoj nadoknadi štete, već je u području kaznenog prava otvorena mogućnost da sudionici u sukobu aktivno sudjeluju u smanjivanju materijalnih i nematerijalnih posljedica kaznenog djela.

Cilj je uspješan dogovor, prihvatljiv za obje strane, što predstavlja dobar temelj

za miroljubiv zajednički život u budućnosti i prevenciju recidivizma.

Ne može bez suradnje s pravosuđem

Iako je riječ o nagodbi izvan suda uloga pravosuđa / državnog odvjetništva izuzetno je značajna, budući da ono donosi odluku o kaznenim predmetima koji će biti upućeni na izvansudsku nagodbu, kao i odluku o tome hoće li nakon provedenog postupka odbaciti kaznenu prijavu, ili ne.

Suradnja pravosuđa i službe za izvansudsku nagodbu od krucijalne je važnosti jer je riječ o zajedničkom "poslu" i zajedničkoj odgovornosti, te potrebi kontinuirane i bliske suradnje na dobrobit stranaka u postupku i ukupne zajednice.

Odabir slučajeva

Prema važećem Zakonu o sudovima za mladež u čl. 64 navedeni su osnovni kriteriji za predlaganje posebnih obveza, pa tako i za primjenu izvansudske nagodbe:

- kao osnova za pokretanje kaznenog postupka treba postojati visoki stupanj izvjesnosti da je maloljetnik / mlađi punoljetnik počinio kazneno djelo;
- treba se raditi o kaznenom djelu za koje je propisana novčana, ili kazna zatvora do 5 godina (treba se raditi o tipičnom mladenačkom deliktu);
- ne smije biti riječ o beznačajnom kaznenom djelu;
- nužna je dobrovoljnost i pristanak osumnjičenika i oštećenika;
- prednost je ako je oštećenik fizička osoba;
- recidivisti nisu isključeni, ali je poželjnije ako je riječ o prvom kaznenom djelu;

- odluku o pokretanju izvansudske nagodbe donosi isključivo državni odvjetnik, kao i odluku o njezinoj uspješnosti.

Ključna načela izvansudske nagodbe

Osnovne pretpostavke provedbe izvansudske nagodbe moraju biti prepoznatljive kroz nekoliko ključnih načela:

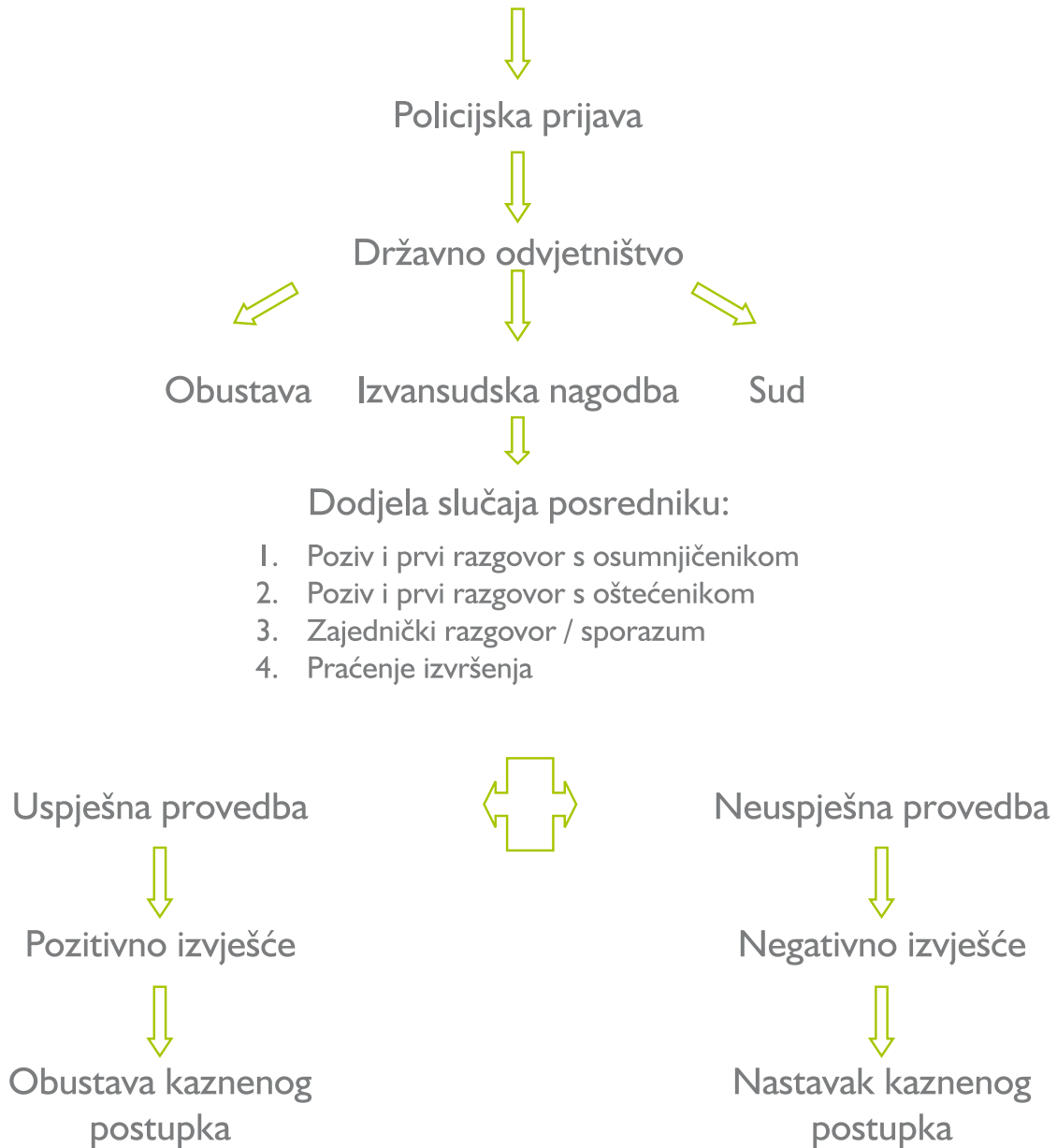
- dobrovoljnost sudjelovanja, odnosno slobodna volja sudionika (oštećenika i osumnjičenika) za sudjelovanjem u procesu posredovanja kod popravljivanja, ili nadoknade štete,
- nepostojanje unaprijed pretpostavljenih rezultata posredovanja jer samo oštećenik i osumnjičenik u zajedničkom susretu i razgovoru, uz vođenje posrednika, aktivno i odgovorno odlučuju o prikladnosti i pravednosti, te vrsti i načinu nadoknade štete,
- kvalificiranost posrednika predstavlja garanciju učinkovitosti modela i osigurava željenu kvalitetu provedbe,
- jasna koncepcija omogućava postavljanje standarda, njihovo poštovanje i praćenje, te evaluaciju (vrednovanje) svih aspekata same provedbe i rezultata nagodbe,
- adekvatnost predloženih slučajeva predstavlja polazište za primjenu modela.

Provedbene službe i standardi

Nositelji provedbe izvansudske nagodbe mogu biti nezavisne službe, privatne osobe ili centri za socijalnu skrb. Dostupna literatura i praksa nedvojbeno ukazuju da je najučinkovitije rješenje organiziranje nezavisne službe.

No, bez obzira tko je nositelj provedbe potrebno je osigurati sljedeće standarde:

Shema tijeka procesa izvansudske nagodbe. Prema "Aussergerichtlicher Tatausgleich", Graz, 1997: proces ima jasnu strukturu i korake, pri čemu je dobro obavljen prethodni korak pretpostavka kvalitete sljedećeg. Etapni rad i međuinstitucijska suradnja obilježja su ovog modela, za njegovu provedbu u praksi su najčešće dovoljna 3 mjeseca (trajanje izvansudske nagodbe u RH je određeno do 6 mjeseci).

- stručnjaci trebaju biti specijalizirani za izvansudsku nagodbu i baviti se samo tim segmentom posla kako ne bi došlo do preklapanja poslova, odnosno konflikta uloga;
- profesionalna kompetentnost posrednika osigurava se i kroz stalnu daljnju edukaciju i usavršavanje, superviziju, te umrežavanje i suradnju s drugim službama i pojedincima u zemlji i inozemstvu;
- poštovanje temeljnih etičkih standarda struke kojoj posrednik pripada, te brojnih etičkih načela važnih u procesu posredovanja, no ključna su sljedeća: dobrovoljnost sudionika, odnosno oštećenika i osumnjičenika; aktivnost sudionika; neutralnost po-

srednika; povjerljivost procesa i podataka; poštovanje osoba/nosti;

Zahtjevan posao medijatora treba stalnu supervizijsku podršku

- javnost i transparentnost rada u izvansudskoj nagodbi je potrebno činiti putem redovitog evidentiranja i dokumentiranja pojedinačnih slučajeva te putem izvještavanja o godišnjoj statistici službe i rezultatima stalne evaluacije uspješnosti rada službi. ■

Izvansudska nagodba donosi određene prednosti svima uključenim stranama, zbog čega je takav postupak prihvatljiv i oštećenima i osumnjičenicima, ali i društvu u cjelini

Prednosti za žrtvu/oštećenika

- nije u ulozi svjedoka, već osobe koja je oštećena kaznenim djelom i slobodno može govoriti o posljedicama kaznenog djela na njen život, o strahovima koji su se kod nje razvijali nakon kaznenog djela, o teškim emocionalnim stanjima, ali isto tako i o materijalnim/financijskim gubicima, svojim interesima, očekivanjima i potraživanjima od počinitelja;
- nudi joj se prorada emocionalnih posljedica kaznenog djela, prije svega, ali i materijalnih, relativno brzo i bez brojnih birokratskih prepreka;
- ima priliku upoznati osumnjičenika, razgovarati s njim, postaviti mu pitanja;
- ima mogućnost dobivanja informacija o mogućnostima profesionalnog savjetovanja za probleme žrtve, ali i informacija o mogućnostima nadoknade drugih vidova štete.

Prednosti za počinitelja/ osumnjičenika

- odustajanje države od kaznenog postupka, bez formalnog sankcioniranja, u slučaju pozitivnog ishoda izvansudske nagodbe, bez upisivanja u kazneni registar;
- počinitelj direktno od žrtve čuje (sluša) o posljedicama vlastitog ponašanja na druge, te uči preuzeti odgovornost za vlastito ponašanje sada i u budućnosti, i suočava se s posljedicama svog ponašanja tražeći načine prihvatljivog popravljanja i nadoknade štete počinjene kaznenim djelom, što ima izuzetno snažan preventivni utjecaj na ponašanje počinitelja u budućnosti.

Prednosti za zajednicu

- učinkovitija prevencija kriminaliteta;
- izbjegavanje skupih i dugotrajnih sudskih postupaka;
- razvijanje socijalnog mira i miroljubivog zajedničkog života u budućnosti.

Više o izvansudskoj nagodbi u publikacijama:

Koller-Trbović, N., Cvjetko, B., Koren-Mrazović, M., Žižak, A. (ur) (2003): Model izvansudske nagodbe u kaznenom postupku prema maloljetnicima i mlađim punoljetnicima. Ministarstvo rada i socijalne skrbi RH, Državno odvjetništvo RH i Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet Sveučilišta u Zagrebu. Zagreb. 156.

Koren-Mrazović, M., Koller-Trbović, N., Žižak, A. i Cvjetko, B. (2003): Izvansudska nagodba u Republici Hrvatskoj. Hrvatska revija za rehabilitacijska istraživanja. 39 (2). 211-223.

Model izvansudske nagodbe u kaznenom postupku prema maloljetnicima i mlađim punoljetnicima. U: Barbić, J. (ur.), (2005.): Godišnjak Tribine Pravnog fakulteta u Zg i Kluba pravnika Grada Zg, Zagreb. 73-105. Predstavljanje modela na tribini.

Koren-Mrazović, M. (2005): Izvansudska nagodba - rješavanje slučajeva maloljetničke delinkvencije izvan sudskog postupka. Dijete i društvo. 7 (1). 150-162.

Koller-Trbović, N., Žižak, A. (2006): Mit varhatunk a helyreallito igazsagszolgaltatastol? A toervenyszeken kivuli megallapodas modellje a kiskoruk es fiatalabb nagykoruak esteteben folytatott buentetoejogi eljaras soran a Horvat koetzarsasagban. Csalad Gyermek Ifjusag. 15 (2). 34-41.

Koller-Trbović, N., Žižak, A. (2006.): Izvansudska nagodba u kaznenom postupku prema maloljetnicima i mlađim punoljetnicima u RH. Zbornik prispevkov 3. slovenskog kongresa socialne pedagogike z mednarodno udeležbo. Združenje za socialno pedagogiko, Ljubljana, 84-92.

Prof. dr. sc. Nivex Koller-Trbović i prof. dr. sc. Antonija Žižak su nastavnice na Edukacijsko-rehabilitacijskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, dio su stručnog tima projekta izvansudske nagodbe u kaznenom postupku prema maloljetnicima i mlađim punoljetnim osobama te članice Udruge za izvansudsku nagodbu i posredovanje u kaznenom postupku.

Adam Curle - čovjek koji je pomagao ljudima naći drugi put

dr.sc. Barbara Mitchels

Za Adam Curlea je uvijek sve počinjalo istinskom komunikacijom i povezanošću na ljudskoj razini, bez obzira radilo se o ministrima, generalima, međunarodnim teroristima, vojnom osoblju, pobunjenicima, seoskim starješinama

Pronaći ljudskost koja nam je zajednička

Adam Curle se odnosio prema drugima sa svim srcem i dušom. Njegova je otvorenost i iskrenost ponekad bila zadivljujuća. Bio je vrlo osjetljiv za raspoloženja i potrebe drugih i vrlo nesebičan. Adam je također imao sjajan smisao za humor i osmijeh koji je rastakao napetosti. Kao medijatorica mogla sam ga zamisliti kako u jednom trenutku sluša vrlo ozbiljno, koncentrirano, bistrog uma i s empatijom, a već sljedeće minute kako se potpuno opušten smije na sav glas.

Puno mi je bilo teže zamisliti Adama, baš takvog, tijekom njegovih brojnih međunarodnih medijacija gdje se osobno sastajao s ministrima, generalima, međunarodnim teroristima, vojnim osobljem, pobunjenicima, od kojih su neki odobrili ili osobno počinili masovna ubojstva kratko prije razgovora s Adamom. Pitala sam se kako je uspijevao nositi se sa susretima, licem u lice, s ljudima koji su se ponašali na tako nasilan način? Je li zaista mogao biti topao prema njima, i vidjeti u njima nešto s čime se mogao povezati i što mu se čak moglo sviđati?

Pretpostavljam da su Adamu često postavljali to pitanje a njegov je odgovor bio jednostavan: da to nije pitanje sviđanja, ili ne sviđanja, jer bi to uključivalo (pr)osuđivanje. Radi se o pronalaženju ljudskosti koja nam je zajednička. Budisti vjeruju da je nasilno ponašanje "nevješto" ponašanje koje nam ne pomaže na putu prema prosvjetljenju. Nevješto ponašanje zahtjeva korektivno djelovanje, prepoznavanje, propitivanje i promjenu. No osjećaj krivnje, ili okrivljavanje, nas

mogu u tome kočiti i ne biti nam od pomoći u nastojanjima da se promijenimo. Adam je bio kveker a duhovno prakticiranje kveкера i budista ima puno toga zajedničkoga.

Zajedničko im je vjerovanje u ravnopravnost i vrijednost svih pripadnika čovječanstva - za kvekere iskazano kroz prisutnost Boga u svemu živome a za budiste kao neodvojiva povezanost svih bića koju Adam tako dobro opisuje u svojoj pjesmi „Indrina mreža“. Zajednička im je briga za okoliš i odgovornost svih ljudi za činjenje ovoga svijeta boljim mjestom za život.

Podržati promjenu prema unutarnjem miru

Adam, stoga, nije bio netko tko je želio (pr)osuđivati tuđe osobnosti ili ponašanje, nego pokušati razumjeti i podržati u njima promjenu prema ostvarivanju unutarnjeg mira.

Vjerovao je da, ako uspijemo ne suditi drugima, nego od njih očekivati najbolje i ako se ponašamo prema njima u skladu s tim vjerovanjem, tada možemo pomoći promjenu u njima. Adam Curle je 1971. napisao "Making Peace", svoju prvu knjigu o izgradnji mira. Od tada su razvijeni mnogi projekti i treninzi izgradnje mira (uključujući i projekt Alternative nasilju poznat pod imenom AVP), koji utjelovljuju te principe koji

se često iskazuju kao: od drugih "očekuj najbolje" i "transformirajuću moć" pozitivnog odnosa u kojem se jedni prema drugima odnosimo s otvorenošću, povjerenjem i iskrenošću.

Ne suditi drugima, nego od njih očekivati najbolje i ponašati se u skladu s tim vjerovanjem

Nemam tehniku, slušam

Adam nije puno pričao o svojim međunarodnim medijacijama, ali je pisao o njima u knjizi "Tools for Transformation" (1990) ("Oruđa transformacije", 1990) i "Another Way" ("Drugi put", 1992). Stu-

Indrina mreža

Prema mitu, na svakom raskrižju beskrajne mreže Indrinog raja, nalazi se zrno bisera koje predstavlja život. U svakom se biseru odražavaju svi ostali i svaki odraz zrcali sve ostale odraze.

Na sub-atomskom polju svaki hadron zrcali i biva zrcaljen od svih ostalih rezultirajući promjenama energije i pokreta u kojima se malo toga može predvidjeti osim nepredvidljivosti i beskrajne promjene.

Granice između nas su prividi. Mi smo zaista udovi jedni drugima, Dok plešemo zajedno spontano kao hadroni sadržavajući jedni druge poput zrna bisera.

denti su ga često pitali, na sveučilištima gdje je predavao, o njegovim metodama i tehnikama medijacije. Objasnio bi da u stvari nema tehnike, nego bi, kao što se Paul Wahrhaftig (2006) prisjeća da mu je, odgovarajući na isto pitanje, Adam rekao: "Ako slušate ljude vjerujući u njihove prirodne sposobnosti, ohrabrit ćete ih na pozitivnu promjenu." Adam je na isti način slušao svjetske vođe i vojno osoblje, seljane udaljenih mjesta, predstavnike zajednica i osobne prijatelje, sa svojom punom nepodijeljenom pažnjom i stavom ne(pr)osuđujućeg prihvaćanja. Dao bi sve od sebe da razumije što mu osoba govori, ne samo intelektualno, nego i srcem.

Generalima koji vode bitke, teroristima koji su možda počinili masovna ubojstva i miroljubivim vjerskim vođama, svima je zajednička ljudskost, s brigama, ljubavima, sviđanjima ili nesviđanjima i osobnim životima. Adam je vjerovao da ukoliko uspijemo dosegnuti našu zajedničku ljudskost, tada je komunikacija stvarna i ima smisla, a unutarnja promjena prema unutarnjem miru može početi. Taj se unutarnji mir tada može odraziti na djelovanje te osobe u svijetu.

Dao bi sve od sebe da razumije što mu osoba govori, ne samo intelektualno, nego i srcem

Razumjeti sukob

Za Adama je, tako, u međunarodnim medijacijama prvi korak bio razumjeti sukob i okolnosti koje su do njega dovele. Imao je sposobnost lakog razumijevanja politike i govorio je mnoge jezike. Zato je mogao čitati o okolnostima u lokalnim novinama i knjigama kao i u međunarodnoj literaturi. Razgovarao bi sa što je više osoba mogao, kako bi razumio okolnosti i pozadinu sukoba.

Komunikacija s vođama

Njegov je sljedeći zadatak tada bio uspostaviti stvarnu, direktnu, komunikaciju s vođama. To je zahtijevalo hrabrost i često je morao na teška i opasna putovanja na nepoznati teritorij. Kvekeri mirotvorci

su morali biti neovisni, stoga nisu mogli dobiti pomoć niti od jedne strane. Tako je, npr., morao sam organizirati svoja putovanja i često nije mogao putovati direktno od jedne strane drugoj jer je morao poštovati poziciju obje strane u ratu. Ponekad je to išlo i dalje. Ponekad su generali morali u očima javnosti biti neovisni od bilo kakve povezanosti s drugim osobama, pa je tako jednom prilikom Adamu rekao general kojeg je bio upravo posjetio: " ... Žao mi je, ali moram očuvati svoju poziciju i zato ću narediti svojim postrojbama da sruše Vaš avion." ... (jer su takvu naredbu davali u odnosu na sve strane avione u tom području). Kada je mali avion uzletio, Adam je vidio tragove metaka kako lete pored aviona ... Na svu sreću topnici su promašili avion i taj je rat, kratko nakon toga, okončan s puno manje krvoprolića nego što je svijet strahovao.

Ako uspijemo dosegnuti zajedničku ljudskost, tada je komunikacija stvarna i može početi promjena prema unutarnjem miru

Adam je bio medijator u mnogim međunarodnim sukobima i posebno je bio ponosan na uspjeh medijacije koju je vodio tijekom građanskog rata u Nigeriji (1967-70) kada je medijacija rezultirala iznenadnim i neočekivanim mirnim prestankom sukoba. 1971. je bio pozvan da bude medijator u Indijsko-Pakistanskom ratu. Također je razvio drugačiji, širi rad na povezivanju ljudi u ratom razorenim područjima uključujući Indiju, Pakistan, Nigeriju, Zimbabve, Južnu Afriku, Sjevernu Irsku, Sri Lanku i Balkan.

Neravnoteža moći – izazov za medijatora

Adam je definirao nenasilne odnose kao odnose u kojima niti jedna od strana nema više moći od drugih, te u kojima svaka od strana čini više za dobrobit drugih nego na njihovu štetu. Niti jedna vrsta tlačenja, nepravde, nasilja, ili bilo koji stupanj iznuđivanja (kao što je to slučaj npr. u diktaturi, ili odnosu gospodar-rob,

ili u braku s prisutnim obiteljskim nasiljem), čak i ako je dobrovoljno prihvaćen od slabije strane, zbog neravnoteže moći nije istinski nenasilan odnos. Ovaj se princip odnosi kako na osobne odnose, tako i na međunarodne, stoga postoje situacije u kojima je teško obavljati medijaciju, te ako se neravnoteža moći ne može promijeniti tada niti odnos neće moći postati zaista nenasilan.

Adam je istaknuo da je vrlo teško obavljati medijaciju kada strane ne mogu postići rješenje koje bi bilo objektivno jednako i fer prema svim stranama - mislio je da rješenje koje jednu od strana ostavlja na poziciji veće moći ili nadmoći nije istinski mirna situacija.

Zadatak medijacije je primijetiti neravnotežu moći, postaviti to kao izazov i tada ju pokušati promijeniti.

Na putu od jedne do druge strane

Pošto je Adamovo iskustvo medijacije poticalo iz rada na međunarodnim sukobima, njegovo je viđenje medijacije bilo puno šire od definicije koju većina ljudi zastupa, a to je da medijacija okuplja strane u sukobu na neutralnom mjestu kako bi mogle razgovarati. U međunarodnim sukobima može se dogoditi da susret predstavnika sukobljenih strana nije moguće izvesti iz sigurnosnih razloga ili se to percipira kao politički nemudro. U poslovnim sukobima takav susret nije uvijek potreban. Stoga medijatori koji rade na međunarodnim i trgovačkim sukobima većinu svog rada provedu idući od jedne do druge strane, odnosno provodeći puno vremena u sastancima sa svakom od strana posebno, istražujući probleme, raspravljajući i pregovarajući, te prenoseći rezultate pregovora drugoj strani. Na taj se način može dogoditi da se strane u sukobu nikada niti ne sretnu tijekom medijacije, ili ako se susretnu, to može biti u kasnoj fazi medijacijskog procesa.

U svojim se kasnijim godinama više koncentrirao na osnaživanje lokalnih zajednica u njihovom radu za mir tijekom rata i u post-konfliktnoj društvenoj izgradnji mira - iscjeljivanja ratnih rana. Adama su zanimale mnoge psiho-socijalne aktivnosti. Nakon rata 1991. - 1995., bio je uključen u podržavanje i pomaganje

nekoliko projekata rada u zajednicama u Hrvatskoj.

Adama sam osobno znala samo posljednjih dvanaest godina njegovog života. Tada je bio blizu osamdeset godina, ali je još uvijek aktivno putovao u inozemstvo započinjući nove projekte i inspirirajući druge.

Adamov um je uvijek bio aktivan i kreativan, tako je čak na kraju svog zaista ispunjenog života planirao svoju sljedeću knjigu i razgovarao s gostima iz inozemstva, posebno s osobama koje su bile dio izgradnje mira, oduševljavajući se njihovim uspjesima i suosjećajući s njihovim nepravilnostima. ■

Autorica teksta, Barbara Mitchels, je odjetnica, medijatorica i dobra prijateljica Adama Curlea i Centra za mir Osijek.

Za više informacija
Paul Wahrhaftig (2006) Remembrances of Adam Curle CWWPP website (Curle 1998).

Fotografija: Petar Gazibara
Dani kulture mira 1993. u Osijeku. Lidija Obad, Adam Curle, Katarina Kruhonja i Krunoslav Sukić.

Najčitaniji naslovi Adama Curlea:

- Curle, A. (1990). "Peacemaking: 'Inner' state and 'outer' act." The Friends Quarterly. Friends Publications Ltd.
- Curle, A. (1990). "Third Party Peacemaking." Interdisciplinary Peace Research: 62-73.
- Curle, A. (1990). "Tools for transformation-a personal study." Stroud, Hawthorn Press.
- Curle, A. (1992). "Another way: A positive response to contemporary violence." Oxford, Jon Carpenter.
- Curle, A. (1992). "The Transforming Force. Aspects of non-violence." Carlssons.
- Curle, A. (1993). "Some Notes on Quakerism and Buddhism." Quaker Monthly 73(10): 212-213.
- Curle, A. (1998). "Counselling in Croatia : A Peaceful Future?" The Friend: 4-6.
- Curle, A. (1998). "Happiness as a right." The International Journal of Human Rights: 77-83.
- Curle, A. (1999). "To Tame the Hydra" Charlbury Oxford, Jon Carpenter.
- Curle, A. (2001). "Social healing of the Wounds of War." Committee for Conflict Transformation Support 14 (Autumn 2001): 3-6.
- Curle, A. (2006). "Fragile Voice of Love." Oxford, Jon Carpenter.

Priručnik "Sukob@Org - upravljanje sukobom u organizaciji"

Zašto i kako upravljati sukobom u organizaciji

Priručnik "Sukob@Org - Upravljanje sukobom u organizaciji" autorica Nikoleta Poljak, Lejla Šehić Relić i Jasenke Pregrad je najnoviji priručnik Centar za mir, nenasilje i ljudska prava, Osijek.

Nastao je iz dosadašnjeg iskustva koje su autorice stjecale radom u neprofitnim organizacijama, njihovu trenerskomu i konzultantskomu radu s predstavnicima različitih organizacija i institucija i zapažanja da većina ljudi nije sigurna kako se ponašati u sukobu i kako se suočavati s povredama koje iz njega proizlaze. Zašto je teško nositi se sa sukobom i na koji način sukobi utječu na organizaciju, pitanja su koja su ih potaknula da "zagrebu" ispod površine problema i da, razmatrajući osobna iskustva u odnosu na suvremeno poimanje sukoba, pokušaju doprinijeti jačanju kulture upravljanja sukobima u organizacijama.

Autorice su u priručniku pokušale na sukobe gledati 'iznutra i izvana', promišljajući o ključnim elementima organizacije

koji pridonose sukobu i njegovu rješavanju, ali istodobno razmatrajući i procese koji se tijekom sukoba odvijaju unutar pojedinaca i grupa.

"Sukob je dio naše svakodnevice i kao takav prisutan je na svim razinama društva uključujući poslovno okruženje i organizacije.", napominju autorice i ističu da problemi nastaju kada rezultati poslovanja direktno ovise o suradnji, timskom radu i kreativnosti, a kada se, brinući o rezultatima, zaboravi brinuti o ljudima i odnosima. Više nije potrebno isticati kako se do stabilnih i dobrih poslovnih rezultata najbrže dolazi brinući se i o procesu, odnosno o međuljudskim odnosima. Riječ je o tomu da brinuti se o procesu i odnosima među ljudima nije lako jer zahtijeva i voljnost i specifična znanja te osobine menadžera.

Ovaj priručnik promovira pristup rješavanju sukoba u organizaciji koji se temelji na prihvaćanju i uvažavanju ljudskih različitosti; na ulaganju u zaposlenike i

brizi o odnosima te proaktivnom odnosu prema sukobu: isprobavanju različitih modela i pristupa preobrazbi sukoba i mogućim rješenjima.

Za informacije o ostalim izdanjima Centra za mir, nenasilje i ljudska prava – Osijek posjetite web stranicu: www.centar-za-mir.hr ili nas nazovite na telefon ++385 (0)31-206-886

Autorice:

Nikoleta Poljak, andragoginja, trenerica i konzultantica za upravljanje organizacijom, Centar za mir, nenasilje i ljudska prava Osijek

Lejla Šehić Relić, trenerica i konzultantica za upravljanje organizacijom, Volonterski centar Osijek

Jasenska Pregrad, psiholog i psihoterapeut, recenzentica priručnika i autorica poglavlja o odgovornostima i odnosima u organizaciji, Homa, Zagreb

Naslovnica priručnika: "Sukob@Org - upravljanje sukobom u organizaciji", Centar za mir, nenasilje i ljudska prava – Osijek, 2006

Glavne teme priručnika su:

- Poimanje odgovornosti i sukoba u demokraciji
- Razumijevanje sukoba
- Organizacijska kultura
- Moć i kako ju koristimo
- Odgovornosti i odnosi u organizaciji
- Komunikacija i sukobi
- Načini odlučivanja i sukobi
- Metode rješavanja sukoba

Mudro upravljanje sukobom

Otvorenost, kreativnost i nadasve mudrost neophodni su ako u upravljanju sukobom želimo doći do rješenja na način da se brinemo o svojim potrebama i da uvažavamo potrebe drugih. Smatramo da "mudro" u najvećoj mjeri uključuje pojmove koji su u dosadašnjoj praksi najviše bili u upotrebi – kreativno, funkcionalno, konstruktivno, inteligentno upravljanje sukobom.

Iz Sukob@org - upravljanje sukobom u organizaciji, str. 20

Prevedena knjiga Marshalla B. Rosenberga o nenasilnoj komunikaciji

Dr.sc. Mirjana Krizmanić

Nenasilna komunikacija da, ali uvijek uz zrnce soli - prikazanom modelu nenasilne komunikacije nedostaje situacijsko-kulturalna komponenta

"Nenasilna komunikacija - jezik života", čiji je autor Marshall B. Rosenberg, a prevoditeljica Sonja Stanić, zanimljiva je, topla, i na neki način nježna knjiga o nenasilnom načinu komuniciranja koji bi trebao pridonijeti mirnom rješavanju sukoba.

Autor, klinički psiholog, učenik Carla Rogersa, gradi svoj pristup na Rogersovoj tehnici slušanja i reflektiranja. S mnogo entuzijazma i mnoštvom osobnih primjera, autor nas pokušava uvjeriti kako ćemo primjenom nenasilne komunikacije izbjeći sukobe i pridonijeti miru u svijetu, našoj okolini i u sebi samima.

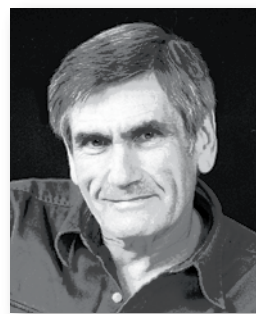
Kao i svaka vrsta doktrine ili teorije koja pretendira na univerzalnost i nenasilna komunikacija može se prema sudu au-

tora primijeniti svugdje: u odnosu prema sebi, obitelji, prijateljima, na poslu ili sukobima među državama, poput onog između Izraela i Palestine.

Čitko i pitko prevedena, ova se knjiga čita poput tiskanog savjetnika za odnose s drugim ljudima. Nema sumnje da svaki pokušaj nenasilnog komuniciranja treba cijeliti, pohvaliti, objaviti i gdje god je moguće - primijeniti. Postoje, međutim, i neke međukulturalne razlike u društvima poput našeg ili američkog, pa iako nas autor uvjerava da je njegov model nenasilnog komuniciranja univerzalno primjenjiv, takve tvrdnje treba na ovim našim prostorima uvijek začiniti zrncom soli. Naše društvo nije naviklo, a nije ni školovano za bilo koji oblik nenasilne komunikacije. Drugim riječima, uz svu ljepotu preporuka i toplinu uputa za primjenu nenasilne komunikacije, modelu nedostaje situacijsko-kulturalna komponenta, koja bi čitatelja upozoravala na iznimke, na oprez pri primjeni nenasilnog pristupa u nekim situacijama ili kulturama.

Autor sa zadovoljstvom govori o svojim uspjesima, često ističući pohvale i zahvale na koje je primjenom svog modela nailazio. Nažalost, nema primjera s drugačijim ishodima kad je nenasilna komunikacija bila neuspješna, možda čak i promašena tehnika za rješavanje sukoba. Iz takvih bismo primjera mogli naučiti podjednako mnogo kao i iz pohvala kojima su ga

dočekivali. Nije vjerovatno da autor u svom dugogodišnjem radu nije doživio nijedan neuspjeh svojeg pristupa, kojeg bi mogao iskoristiti kao primjer za oprez.

Dr. Marshall B. Rosenberg, autor knjige "Nenasilna komunikacija - jezik života"

Međutim, uz (ponovljeno) zrnco soli, nenasilna komunikacija zasigurno se može primijeniti u mnogim situacijama svakidašnjeg života. Njezina bi mudra i prikladna primjena mogla pridonijeti poboljšanju kvalitete života sviju nas, što prijevod ove knjige čini posebno vrijednim i važnim. Bilo bi dobro kada bi oni koji će primjenjivati ovaj model bilježili i dijelili s drugima svoja uspješna i neuspješna iskustva u primjeni ovog modela. Na taj bismo način jednog dana možda mogli doći do spoznaja koje bi primjenu nenasilne komunikacije u nas učinile prikladnijom, sigurnijom i kreativnijom. ■

Knjiga se može naručiti u Centru za mir - Osijek

info

Za daljnje informacije o Nenasilnoj komunikaciji

Center for Nonviolent Communication (CNVC)
2428 Foothill Boulevard, Suite E
La Crescenta, California 91214, S.A.D.
Web-stranica: www.cnvc.org
Elektronska pošta: cnvc@CNVC.org
Telefonski broj sjedišta organizacije:
++1-818-957-9393

Prikaz vježbenice “Nenasilna komunikacija” autorice Lucy Leu

Prof.dr.sc. Jelena Vranješević

Vrijednost ovog priručnika je u značajnom doprinosu razumijevanju suštine nenasilne komunikacije, ali i u njegovoj širokoj namjeni: mogu ga koristiti oni koji se prvi puta susreću s pojmovima NK (kako živjeti NK), kao i voditelji radionica (kako voditi proces u duhu NK)

Lucy Leu, autorica vježbenice “Nenasilna komunikacija”

Ovaj priručnik predstavlja dragocjenu pomoć i podršku svima koji žele produžiti znanje i vještine u području Nenasilne komunikacije (NK). Priručnik prati strukturu knjige

Marshalla Rosenberga (“Nenasilna komunikacija: jezik života”) i na taj način čitatelje, korak po korak, uvodi u NK, pružajući im priliku da kroz svoje iskustvo prepoznaju, primjene i provjere osnovne pojmove koji čine jezik i filozofiju nenasilja.

Ovaj priručnik predstavlja značajan doprinos razumijevanju suštine nenasilne komunikacije: čitateljima pruža priliku da iskuse i razumiju različite situacije u kojima se ovaj model može koristiti, kao i načine na koje ga je moguće koristiti; kroz pitanja na početku svakoga poglavlja čitatelji mogu provjeriti znanje i razumijevanje osnovnih pojmova NK, a kroz pažljivo strukturirane zadatke imaju priliku provjeriti kako ti pojmovi funkcioniraju u svakodnevnom okruženju i na koji način pridonose boljem razumijevanju sebe i odnosa s drugima, kao i boljoj kvaliteti života.

Autorica veoma vješto u predviđene aktivnosti i zadatke za vježbu uključuje iskustvo svakog pojedinačnog čitatelja i na taj način pruža mogućnost za rad na sebi i provjeru modela u osobnom životu.

Priručnik ima dvostruku namjenu: može se koristiti individualno za osobni rast i razvoj, a može se koristiti u radu s grupom. U tom smislu priručnik pruža korisne savjete voditeljima radionica kako voditi proces u duhu NK: kako poticati sudionike, kako davati povratnu informaciju i što da rade u situacijama koje mogu biti teške i bolne.

Vrijednost ovog priručnika je u njegovoj širokoj namjeni: mogu ga koristiti i oni koji

su se prvi put susreli s pojmovima NK, kao i oni koji imaju bogato iskustvo u tom području i koji rade kao treneri. I jednima i drugima ovaj priručnik pruža prostor za razmišljanje, učenje i razvoj. ■

prof.dr.sc. Jelena Vranješević

Autorica prikaza, prof.dr.sc. Jelena Vranješević, predaje razvojnu psihologiju na Učiteljskom fakultetu u Beogradu, jedna je od osnivačica Centra za nenasilnu komunikaciju u Beogradu i suradnica na projektima: “Čuvari osmeha” (program namijenjen za poticanje razvoja djece u ratom izmijenjenom društvenom kontekstu) i “Uzajamno vaspitanje - jezik žirafe u vrtiću i školi”.

info

Za daljnje informacije o Nenasilnoj komunikaciji

Center for Nonviolent Communication (CNVC)
2428 Foothill Boulevard, Suite E
La Crescenta, California 91214, S.A.D.
Web-stranica: www.cnvc.org
Elektronska pošta: cnvc@CNVC.org
Telefonski broj sjedišta organizacije:
++1-818-957-9393

IN MEMORIAM

Adam Curle 1916 - 2006

S tugom smo primili vijest da je naš dragi prijatelj, učitelj i počasni član, Adam Curle, preminuo 28. rujna 2006, u miru, u svojem domu, okružen obitelji i prijateljima. Imali smo priliku upoznati Adama kao supruga i oca, akademika i mirovnog aktivista, kveker - budista, medijatora i prijatelja. No sve to, odnosno kakav je Adam bio, vjerno opisuje sljedeće: bio je odan prijatelj i čovjek koji je i u svojim devedesetim godinama stjecao prijateljstva - u novom susjedstvu, u bolnici, preko pisama.

K nama je došao, na poziv koji mu je prenijela Vesna Teršelič, u svibnju 1992. godine. Za nas, nekolicinu okupljenih u tek formiranu mirovnu grupicu, je dolazak Adama, Judit Large, Nicka Lewera i Erica Bachmanna bio ljekovit. Bio je to susret sa zagovornicima vizije o kojoj smo usred rata razmišljali – vizije miroljubivog društva u kojemu moć imaju prvenstveno ljudi (a ne oružje, novac, partija) - moć da pozitivno utječu na kvalitetu života u svojoj zajednici; da tu moć koriste suprotstavljajući se nepravdi i odbacujući je, ali ne i čovjeka; da su svjesni međusobne povezanosti (pa i s takozvanim neprijateljima) i povezanosti sa svime stvorenim – da čuvaju i unaprijeđuju te odnose čineći sebi (svojem unutarnjem miru) i drugima više dobra nego li lošega. Njegov rad s nama bitno je odredio način na koji smo se kao mirovna skupina angažirali na izgradnji mira i što smo to, kao obične neutjecajne žene i muškarci, činili za sebe i za druge.

Naš je odnos s Adamom bio utemeljen na obostranom uvažavanju i privrženosti: on je cijenio ono što mi pokušavamo činiti, a mi smo mu bili zahvalni na njegovoj pomoći i dobroj volji. Napisao je: "Na meni je da dam moralnu podršku i ohrabrenje, da budem raspoloživ za razgovor o svemu što ih zanima ili brine, da im pomognem učiniti nešto (primjerice, prenio je pisma prognanika preko Beograda u Baranju, tada pod kontrolom srpskih paravojnih snaga) ili priskrbiti što im treba (naše prvo računalo). Nikada im, međutim, ne govorim što mislim da bi trebali činiti. Potpuno sam svjestan da to oni znaju bolje od mene." Adam je uvažavanjem i svojim suosjećanjem pomagao stvarati sigurniji prostor u kojemu smo, i u okolnostima ratnog nasilja i kaosa, mogli očuvati svoju ljudskost, a ponekad zamijećivati da smo je i tada bili kadri čak i razvijati: uklanjati i prevladavati strahove i predrasude, iluzije krivnje i zloće, bespotrebne brige i ugađanja vlastitom egu, njegovoj preosjetljivosti i oholosti, izmicati od vjerovanja u separiranu egzistenciju - od usamljenosti i odvojenosti. Pomogao nam je razumjeti da nam je radije biti (cjelovito ljudsko biće) a tek onda činiti.

Govorio nam je ono što je iz svoje nutrine i svojega dugogodišnjeg iskustva znao: da se nasilje rađa iz iluzije da iz njega može nastati dobro, zapravo, čak, ljubav i ispunjenje. Ali, da je iluzija i da su ljudska bića - za koja kažemo da čine ono što mi zovemo lošim stvarima - loši ljudi. Biti će prije da su oni zavedeni, nedovoljno ili krivo informirani i nevjedeži u življenju, da nasilje ne leži toliko u stvarnoj akciji koliko je stanje uma, da nasilje srca povređuje više no nasilje tijela, da smo svi iste prirode, iako nas iskustvo može oblikovati različitima. Stoga nije na nama da se stavljamo ni "iznad" niti "ispod" drugog ljudskog bića već da ga volimo i njegujemo kao samoga sebe.

Ne sjećamo se, u ovom trenutku točno, kada je Adam posljednji put bio u Osijeku, no, znamo da je ostao **povezan, zainteresiran, informiran i u promišljanju s nama do svojih posljednjih dana i posljednjih knjiga**. Tužni smo zbog Adamova odlaska, no, i ispunjeni zahvalnošću i radošću što smo kroz njega i njegovo djelovanje susreli ljubav, suosjećanje, mudrost, velikodušnost, hrabrost, strpljivost. Živio je to tako da se činilo da zrcali našu ljubav, našu suosjećajnost, našu mudrost, velikodušnost i hrabrost... Uprisutnio je drugu - on bi rekao - pravu stvarnost - **Adam je s nama**.

Članice i članovi Centra za mir, nenasilje i ljudska prava - Osijek

4. srpnja 1916. - 28. rujna 2006.

Etički kodeks medijatora i medijatorica medijacijskih centara Osijek i Beli Manastir

Etički kodeks medijatora i medijatorica Medijacijskog centra Osijek i Medijacijskog centra Beli Manastir nastao je 2004. godine u suradnji s Ars Publicom i Centrom za mirovne studije iz Zagreba. Ova inačica sadrži vrlo male promjene nastale kao rezultat promišljanja tridesetak medijatora i medijatorica navedenih centara

Uvod

Ovaj kodeks odgovara na potrebu uspostavljanja standarda i definiranja načela rada medijatora i medijatorica. Potpisnici i potpisnice ovoga kodeksa vjeruju u učinkovitost rada na sukobu uz pomoć treće neutralne strane i ovdje navedena načela žele primjenjivati u svom medijatorskom radu, što potvrđuju svojim potpisom. Medijacija u zajednici odnosi se na sukobe u susjedstvu, četvrti, obitelji, ili inicijativama građana. Medijatori u zajednici su volonteri, a medijacija se ne naplaćuje individualnim korisnicima.

Opće odredbe Uvažavanje različitosti

Medijatori i medijatorice uvažavaju pravo pojedinca na privatnost i tajne, kao i njegovo pravo na samoodređenje. Svjesni su postojanja individualnih i kulturnih razlika među ljudima s obzirom na dob, spol, rasu, nacionalnost, etničko podrijetlo, religijsku pripadnost, seksualnu orijentaciju, političke stavove, tjelesne osobine, jezik i socioekonomski status. Postojeće razlike prihvaćaju na otvoren i tolerantan način. U svojem radu nastoje ukloniti sve oblike diskriminacije te odlučno odbijaju sudjelovati u bilo kakvom obliku nepoštenih i neetičnih diskriminirajućih odnosa.

Odnos sa stranama u sukobu

Ako medijaciju zatraži samo jedna strana u sukobu, medijator ili medijatorica će prije početka medijacije uspostaviti komunikaciju sa svim stranama, predočiti im sve uvjete koji su dogovoreni s naručiteljima te od njih zatražiti pristanak na medijaciju (u daljnjem tekstu: Sporazum o pristupanju medijaciji) pod tim uvjetima.

Ako strane u sukobu u bilo kojem trenutku tijekom medijacijskog procesa procijene da će svoje interese bolje ostvariti na neki drugi način, izvan medijacije, slobodni su povući se iz medijacijskog procesa.

Transparentnost

Transparentnost se odnosi na točno i potpuno informiranje strana u sukobu o svim aspektima rada medijatora/ice – uključujući i kompetentnost, prošla radna iskustva, sadržaj i metode rada, izvore financiranja, mogući sukob interesa – koji mogu utjecati na odluku o pristanku na medijaciju.

Ako medijator ili medijatorica u početnim kontaktima procijene da medijacija nije najbolji način da sukobljene strane ostvare svoje interese, ili da problem bude riješen, o tome će prije potpisivanja Sporazuma o pristupanju medijaciji obavijestiti strane u sukobu. Ako smatraju da postoji primjereniji način rješavanja spora, predložit će ga stranama u sukobu.

Medijatori i medijatorice obvezni su dati informaciju komu se strane mogu obratiti u slučaju grubog kršenja etičkog kodeksa o medijaciji.

Povjerljivost

Odnos sa stranama u sukobu i sve informacije dobivene tijekom medijacijskog procesa bit će povjerljive. Medijator ili medijatorica to jamče svojim potpisom na Sporazum o pristupanju medijaciji.

Medijatori i medijatorice su obvezni točno i potpuno informirati korisnike o tomu koje će informacije o medijacijskom procesu u kojem sudjeluju biti dostupne, komu će biti dostupne, pod kojim uvjetima će biti otkriven identitet korisnika, u koju svrhu, i na koji način. Ovo se odnosi i na istraživanja, treninge, pripreme priručnika, i supervizije koje se izravno zasnivaju na radu medijatora/ice s korisnicima.

Medijator ili medijatorica će poduzeti odgovarajuće korake da zaštite povjerljivost svih informacija i materijala vezanih uz medijacijski proces. Sva dokumentacija (elektronička, audio, video ili tekst) bit će pohranjena na način koji osigurava povjerljivost informacija.

Medijatori i medijatorice u Hrvatskoj bez pristanka stranaka ne smiju svjedočiti o činjenicama koje su saznali od stranaka tijekom postupka mirenja, neovisno o tomu je li taj postupak okončan sporazumom ili nije, osim ako su po zakonu dužni priopćiti (kaznena djela). Svaki medijator i medijatorica ima zakonsku obavezu prijaviti saznanje o mogućem počinjenju teškog kaznenog djela. Posebna je obaveza prijaviti saznanje o mogućem počinjenju kaznenog djela prama djetetu, maloljetnoj osobi, osobi s posebnim potrebama te osobi starijoj od 65 godina.

Ako za vrijeme medijacijskog procesa dođe do nasilja, ili prijetnje nasiljem, prema medijatoru ili medijatorici, ili stranama u sukobu, princip povjerljivosti se ukida i medijator ili medijatorica mogu o događaju izvijestiti nadležne institucije i svjedočiti na sudu.

Sukob interesa

Sukob interesa odnosi se na situacije kada medijatori i medijatorice imaju dodatne interese, privatne ili vezane za rad sa stranama u sukobu: to se može odnositi na prošlu, sadašnju ili buduću poziciju medijatora i medijatorica unutar organizacija strana u sukobu, na dostupnost informacija koje medijatorima ili medijatoricama mogu koristiti u privatne ili poslovne svrhe, ili na njihove privatne odnose sa stranama u sukobu. U takvom slučaju medijator će o svojoj poziciji i mogućem sukobu interesa informirati naručitelje i korisnike prije potpisivanja Ugovora i Sporazuma o pristupanju medijaciji te će im predložiti drugog medijatora.

Ako naručitelji i/ili korisnici unatoč tomu insistiraju da medijator ili medijatorica vodi medijacijski proces, on/ona će to odbiti ukoliko nije siguran/na da ta situacija neće utjecati na njegovu/njezinu nepristranost.

Odluku o prekidanju medijacijskog procesa mogu donijeti medijator ili medijatorica, ili korisnici.

MEDIJACIJA JE

:

posredovanje treće
neutralne strane u
dogovornom
rješavanju spora

DOBROVOLJNO
POVJERLJIVO
DOGOVORNO

MEDIJACIJSKI CENTAR BELI MANASTIR

DOBROVOLJNO, POVJERLJIVO, DOGOVORNO

Javite se: ponedjeljkom od 17 - 19 sati, srijedom od 10 - 12 sati
na telefon 700 902 ili adresu Republike 12, 31300 Beli Manastir

MEDIJACIJSKI CENTAR OSIJEK

DOBROVOLJNO, POVJERLJIVO, DOGOVORNO

Javite se: radnim danom od 10 - 14 sati, utorkom od 16 - 18 sati
na telefon 214 582 ili adresu Županijska 7, 31000 Osijek

